

U Nikšićkom pozorištu novi planovi Premijere za večernju i dječiju scenu



Branka Stanić
U zagrljaju pozorišne tišine



Dragana Mrkić
Najljepše je raditi sa djecom



Mirko Radonjić
Krizna ideja, a ne novca



Milan Vasić
Pozorište širi vidike

Film
Prof. dr Zoran Koprivica

Umjesto uvodnika – riječ urednika

U susretu stare i nove godine

Vrijeme kao sociološki fenomen oduvijek je zaokupljalo pažnju čovjeka i definisano je najčešće kao neuhvatljiva kategorija. Poznato je da se vrijeme kao forma bića dijeli na: astronomsko, fizičko i socijalno. To socijalno, društveno vrijeme, zavisi od čovjeka i njegovih djelatnosti. Ernest Bloch, poznati njemački filozof rekao je: „Vrijeme je ono, samo, tamo gdje se nešto događa“. Profesor dr Đuro Šušnjić vrijeme vidi kao „prazan okvir koji treba popuniti. Vrijeme postoji samo ako se u njemu nešto događa. Samo oni događaji koji imaju značaj i značenje mogu ući u vrijeme“ (2008.). A, takvih događaja u Nikšiću, u godini koja je na izmaku, je bilo na pretek.

Prelistavam kalendar 2015.-te. Papir je primio patina. Pješčani časovnik, ispraznio je i posljednje zrnce iz gornje komore, tog čudesnog uređaja za mjerenje vremena iz XIV vijeka. Kao na traci ređaju se slike i događaji. Ipak, radi sigurnosti koristim bilježnicu. Na početku ove, za kulturu grada veoma bitne godine, dominira 30. januar. Dan svečarski! A, kako i ne bi bio?! Veče, zimom okovano, staru damu – nikšićku teatarsku povijest, dovelo je, pred oltar svjetlosti nove pozorišne scene. U pozorišnoj raskoši, uz zvuke klasike, upališe se reflektori nove scene, na koje se toliko dugo čekalo. Grad je zablistao nekim novim sjajem. Sve krenu drugačije.

Listam stranice dnevnika. Nova zgrada! Ambiciozni projekti! Velika očekivanja! Sve je mirisalo na promjene. I uistinu, tako je i bilo. Iznjedrile su se neke nove pozorišne priče, ali i drugi naslovi iz kulture. Nizali su se dani. Svjetla scene otkrivala su događaje. Intrigantne i neodoljive! Pozorište je komunikacija, kao i sve što ono što ono sa sobom nosi... Dramska i druge umjetnosti, grade nove mostove poznavstva i prijateljstva. Glumci, reditelji, književnici, muzičari, u novom hramu Pozorišta, ali i van njega, potvrdiše da umjetnost nije proizvoljnost, slučajnost, puka improvizacija, već da je ona tu, da bismo se bolje razumjeli i da bi nam bilo jasno zbog čega smo i zašto smo tu. Umjetnici su nesebično, „držali časove“ o tome kako se stiču vještine proživljavanja izvanvremenskog života. Poput pjesnika Vita Nikolića i Dragana Radulovića, Živka Nikolića i drugih dobro znanih i poznatih Nikšićana, koji proniješe slavu ovoga grada van njegovih drevnih zidina. Naziru se neki novi horizonti. Sviću neke nove zore, po njihovom uzoru, ili njima sličnima, koji ne poznavahu granice. Rađaju se nova djela, kojima je Olimp jedini uzor ljepote. Sve ostalo je prizemno i nije na putu ka planini bogova.

Zaborav u vremenu postoji, ali njemu prkose sjećanja i opomene, jer postoje ljudi koji se bore protiv njega. „Ljepota je u oku postojala“ - poruka filmske umjetnosti nadvila se nad svima koji u redovima bioskopske, ili pozorišne sale, galerije, ili biblioteke hrane svoju dušu. Sličan se sličnom rađuje. I na kraju dolaze nagrade! Nekad sporo, ali ipak dođu u prave ruke. One institucionalne, ili esnafske. Ove druge, umjetnicima nekako su bliže, toplije... Oni im zagolicaju maštu, ugriju dušu... Kreću kroz neko novo vrijeme i prostor. Ono je tu, samo ga treba popuniti!

„Vrijeme neumitno teče“, ali ako se po „jutru dan poznaje“, ono koje je pred nama, već najavljuje nove vidike. Ljudski je vjerovati u bolje sutra, jer pozitivno razmišljanje neminovno ruši predrasude. Bilo one individualne, ili systemske. Svejedno! Vjeru u bolje pripada onima koji izgaraju za kulturu i za nju žive, jer je kultura globalni fenomen koji određuje čovjeka kao društveno individualno i stvaralačko biće. To je uvjerenje pratilo i sve nas koji smo na početku ove stare godine, kao i mnogo puta ranije, strpljivo čekali svjetlo hrama kulture grada. Put kroz vrijeme i prostor nikšićke pozorišne scene, dug trinaest decenija, obilježen je na najbolji mogući način. U Nikšiću se stvorila povoljna klima za bogatije kulturne sadržaje, u prvom redu teatarske, koje svojom magijom čuvaju duhovnost ovog grada. Po tome ćemo pamtiti 2015. goodinu. Nova 2016., obećava najavljuje bogastvo sadržaja iz kulture. Časopis „Pozorište“, će biti njihov odani hroničar. U to ime pozdrav za sve vas, koji ste na njegovim stranicama, bilo kao sagovornici, autori sadržaja, ili čitaoci, aktivni sudionici događaja, koji vremenu kao formi bića daju sociološku dimenziju.

S. Marojević
slavam@t-com.me

...Aktuelno...

Nikšićko pozorište i godišnji Program rada

Premijere za večernju i dječiju scenu

Nikšićko pozorište je 2016. godinu, dočekalo sa usvojenim Planom i programom rada, koji najavljuje osvježenje repertoara, kako na večernjoj, tako i na dječijoj sceni. Zacrtna programska koncepcija Pozorišta, kao i u prethodne dvije godine, realizovaće se u sklopu aktuelnog četvorogodišnjeg „Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću“. Polazeći od cilja navedenog Programa, tj. institucionalnog jačanja nikšićkih ustanova kulture i njihovoj uspješnijoj međusobnoj i saradnji sa drugim istim, ili srodnim ustanovama kulture u Crnoj Gori i regionu, Pozorište će kontinuiranim mjesečnim repertoarima odgovoriti na sve izraženije zahtjeve publike i unapređenje i razvoj dramske i drugih vidova umjetničkog izražavanja. Nikšićko pozorište tim konceptom, osim uspješne produkcije, trasira siguran put transformacije ustanove iz producentskog, u teatar gradskog tipa.

Zacrtna programska načela i repertoarski koncepti, koji će uz podršku Ministarstva kulture i Opštine Nikšić, još jednom potvrditi da je Pozorište istinski savremenik novog milenijuma i nezaobilazan



Zoran Bulajić
direktor Pozorišta

činilac kulturnog preporoda grada čije ime ova ustanova nosi. **Zoran Bulajić**, direktor Pozorišta, naglašava značaj nove scene i zgrade kao centra umjetničkog stvaralaštva, ne samo pozorišnih, već i drugih događaja iz kulture grada, koji će prevazilaziti lokalni karakter i značaj.

„U novom zdanju, a u okviru aktuelnog Programa Ministarstva kulture koji je donio stabilnost, ne samo u finansijskom, već i u programskom i organizacionom segmentu, za očekivati je da će pozorišna djelatnost i uopšte kulturna misija u Nikšiću, biti inovirana i dodatno obogaćena i unaprijeđena. Posljednjih godina Nikšićko pozorište ima značajnu finansijsku podršku od strane osnivača. Uz stavku opštinskog Budžeta, i kroz Budžet Programa Ministarstva kulture, a imajući u vidu da Pozorište komercijalno valorizuje produkcijsku djelatnost, stvarajući sopstvene prihode, sa optimizmom možemo očekivati da će planirani Program rada u cjelosti biti realizovan“, uvjeren je Bulajić.

Inscenacijom novih dramskih djela na večernjoj i dječijoj sceni, Nikšićko pozorište obogatiće sopstvenu produkciju. Prioriteti budućeg rada ustanove su razvoj i njegovanje domaće dramaturgije, te kontinuirana saradnja i razmjena sadržaja sa drugim pozorištima u zemlji i okruženju. Mjesečni repertoari će biti realizovani u saradnji sa Ministarstvom kulture, u okviru „Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću“. Tim planom predviđeno je da se tokom jednog mjeseca obezbijedi igranje najmanje tri predstave iz sopstvene i četiri – pet predstava iz gostujuće produkcije. Tako koncipiranim repertoarom odgovoriće se sve izraženijoj potrebi ovdašnje publike za raznovrsnijim pozorišnim sadržajima.

Pozorište planira da svoj repertoar tokom naredne godine, obogati sa četiri premijerna projekta: dvije predstave za večernju scenu (jednu domaće, klasične literature, a drugu stranog, savremenog autora). Na dječijoj sceni radiće se dvije predstave: jedna lutkarska, u koprodukciji sa crnogorskim teatrima sličnoga profila i druga – dramska (igrana) predstava za djecu. Planirani premijerni projekti će obilježiti narednu pozorišnu sezonu, kako izvođenjem na matičnoj sceni, tako i gostovanjem u svim gradovima Crne Gore. Produkcijom sopstvenog repertoara van matične scene, Nikšićko pozorište će unaprijediti već postojeću saradnju sa teatrima u zemlji i regionu, po principu razmjene programa, kao i njihovi festivalski nastupi.

Nastaviće se i sa gostovanjima premijernih projekata koji su rađeni krajem minule sezone. Imperativ produkcije je da obezbijedi i njihova izvođenja van Crne Gore, jer se na taj način najbolje valorizuju sopstveni potencijali u zemljama okruženja. Gostovanjem u drugim sredinama otvaraju se mogućnosti za razmjenu programa na komercijalnoj osnovi, a susreti sa pozorišnim stvaraocima iz drugih sredina bitni su i radi razmjene iskustava i upoznavanja dramskih stvaralaca.



Sala Nikšićkog Pozorišta

Prema nedavnoj Odluci Skupštine opštine Nikšić, Pozorište će, pored postojećih djelatnosti, baviti i filmskom projekcijom, tj. pored nove pozorišne sale, raspolaće i sa Scenom 213, gdje će biti realizovani redovni filmski repertoari. Na toj sceni izvođiće se i predstave manjih formi i drugi umjetnički sadržaji, koji proizilaze iz domena rada ustanove.

„Potrebno je podsjetiti da je rukovodstvo lokalne uprave u saradnji sa nadležnim organima i institucijama, nakon duže pauze, u septembru, 2012. godine, u Nikšiću obnovilo bioskopsku djelatnost, redovnim, mjesečnim repertoarima, na Sceni 213. Od marta, 2013. godine, filmske projekcije su nastavljene u okviru Programa razvoja kulture u Nikšiću, a u organizaciji Centra za kulturu. Odlukom SO Nikšić, od 18. decembra, 2015. Godine, filmsku projekciju preuzelo je Nikšićko pozorište. Pozorišni savjet će na sjednici koja je zakazana za 12. januar, 2016. godine, sprovede tu Odluku. Uprava Pozorišta i zaposleni maksimalno će uložiti napore da raznovrsnim i sadržajnim filmskim repertoarom ponovo ispuni bioskopsku salu u Nikšiću. Redovnu bioskopsku projekciju realizovaćemo na Sceni 213, a u Sali Nikšićkog pozorišta prikazivaćemo filmske premijere i posebna hit ostvarenja sedme umjetnosti. To je, svakako proces koji će s vremenom, uz potpuni profesionalni pristup, pokazati rezultate“, uvjeren je direktor Pozorišta.

U Nikšićkom pozorištu očekuju da će opštinsko rukovodstvo izvršne vlasti usaglasiti stavove sa resornim Ministarstvom i definisati mogućnost da ta ustanova koja je od osnivanja 1999. godine, funkcionisala kao producencka, reorganizacijom, normativno, dobije status gradskog teatra.

„Zvaničnim formiranjem umjetničkog, prije svega, glumačkog ansambla, stvorile bi se sve pretpostavke koje bi potpunom profesionalizacijom ustanove, neminovno omogućile sve razvojne tokove, produktivniji rad i efikasnije funkcionisanje ustanove“, ocjenjuje direktor Nikšićkog pozorišta

S.Marojević

...Retrospektiva...

„Međunarodni festival glumca Nikšić 2015“ potvrdio misiju značaja glume Glumci su istinski svjedoci vremena

„Međunarodni festival glumca Nikšić 2015“ okupio je početkom novembra pozorišne stvaraoce pet eminentnih produkcija iz zemlje i regiona, koji su svojim osobenim umjetničkim izrazima i umijećem, ovoj prestižnoj i jedinstvenoj teatarskoj smotri u okruženju potvrdili misiju značaja glume „kao neprikosnovenog umjetničkog izraza bez koga nema pozorišta“. Na repertoaru je bilo šest predstava: tri iz Crne Gore i sto toliko naslova iz pozorišnih produkcija Makedonije, Bosne i Hercegovine i Srbije. Festival je počeo i zatvorio se predstavama Nikšićkog pozorišta: „**Bilo jednom u maju**“ i „**Persone non grate**“. Crnogorsko narodno pozorište, predstavilo se komadom „**Urnebesna tragedija**“, a Dramski teatar iz Skoplja sa projektom „**2012 Posljednji Makedonci**“. Sarajevski ratni teatar (SARTR) i Internacionalni teatarski festival MESS – Scena MESS, takmičili su se sa dramom „**Brašno u venama**“, a beogradsko Narodno pozorište u koprodukciji sa Šabačkim pozorištem, u zvaničnoj konkurenciji izvelo je predstavu „**Bizarno**“.



*Glumica Branka Stanić
na uručanju nagrade*

Pozorišno takmičenje u Nikšiću, prema ocjeni Zorana Bulajića, selektora Festivala, obilježili su dokumentarnost i tragikomičnost, kao tematske cjeline predstava, jer je sukobljavanje u svim naslovima vidno dominiralo. Na Festivalu su viđene „razno- like glumačke poetike i dometi“, koje su kako je rekao Petar Pejaković, predsjednik žirija Festivala, „kroz hrabru ogoljnost bolnu organiku, zaludnu lucidnost, slojevitu odmjerenost“, tokom šestodnevne svetkovine, plijenili sa nikšićkih pozorišnih dasaka i jasno nagovijestili da su glumci istinski svjedoci vremena u kome živimo. Da glumac i njegovo umijeće imaju tu moć, vidjelo se i po reakcijama festivalske publike, koja je iz noći u noć, pomno pratila zbivanja na sceni i glumački artizam nagrađivala frenetičnim apluzima. Nešto slično se i desilo na završnici Festivala, kada je žiri (**Petar Pejaković**, predsjednik i članovi: **Sreten Mitrović** i **Mirko Vlahović**) saopštio imena dobitnika nagrada.

Grand prix za najbolju žensku ulogu pripao je **Kristini Stevović**, koja je na maestralan način, u besprekornoj suptilnosti i potpunosti likovnosti iznijela lik Lizelote, glavne uloge drame „Bilo jednom u maju“. Stevović, zbog ranije preuzetih obaveza nije prisustvovala dodjeli nagrada, ali je nešto kasnije za „Pozorište“ izjavila da joj je posebna čast što je titulu najbolje glumice dobila, upravo na Festivalu koji je posvećen glumcu.

„Činjenica da su u konkurenciji bile sjajne predstave, a u njima fantastično odigrane role, dodatno mi imponuje, ali i obavezuje“, istakla je Stevović.

Sarajevski glumac **Admir Glamočak**, sa nikšićkog Festivala ponio je titulu - **Grand prix za najbolju mušku ulogu**. On je svojom interpretacijom četrdesetpetogodišnjeg sina Igora u predstavi „Brašno u venama“, na osoben način približio katarzu u toj bosanskoj poslijeratnoj traumatičnoj priči.

Sa **Grand prixom za najbolji partnerski odnos na sceni** nagrađeni su beogradski glumci **Igor Dorđević** i **Nikola Vujović**, koji su igrali po tri uloge u komadu „Bizarno“. Njih dvojica se i prema ranijoj ocjeni pozorišne kritike, u vrhunskoj i rijetko viđenoj interpretaciji, na sceni nadgornjavaju, što je kod žirija bilo presudno za dodjelu nagrade.

Bard jugoslovenskog glumišta **Meto Jovanovski**, dobitnik je **Grand prix-a, za epizodnu mušku ulogu** Vasilija, u predstavi „Urnebesna tragedija“, CNP-a. Njegova partnerka u ovom komadu **Branka Stanić**, koja je igrala lik Rajne, dobila je **Grand prix za najbolju epizodnu žensku ulogu**. Stanić to

priznanje, po odluci žirija, ravnopravno dijeli sa **Kaćom Dorić**, koja je tumačila lik majke u sarajevskom komadu „Brašno u venama“.

Glumci iz dvije predstave iz zvanične, takmičarske konkurencije: „Persone non grate“ i „2012 Posljednji Makedonci“, nijesu dobili festivalske nagrade. No, nakon njihovog festivalskog nastupa, utisak je bio više nego jasan: publika je bila oduševljena igranjem nikšićkog ansambla „Persone non grate“, dok je skopska drama na dvanaestom nikšićkom Festivalu glumca, ostavila blijed trag.



Detalj sa uručenja nagrada: potpredsjednik Opštine Milorad Jovanović, Branka Stanić, Meto Jovanovski i Željko Hubač (s' lijeva na desno)

Nagrade je uručio predsjednik Savjeta Festivala Milorad Jovanović, a od nagrađenih glumaca, svečanosti su prisustvovali samo Branka Stanić i Meto Jovanovski. U ime beogradskih glumaca nagradu je primio dramaturg Željko Hubač, a ostalim dobitnicima, nagrade su naknadno uručene.

Festival je imao i prateći off program, u okviru kojeg su organizovane rasprave o izvedenim predstavama, u kojima su pored aktera, učestvovali publika i javnost.

S.M.

...Retrospektiva...

Na Festivalu dodijeljena nagrada „Veljko Mandić“

Laureat Nikola Vavić

Reditelj **Nikola Vavić**, doajen crnogorskog teatra, dobitnik je nagrade „**Veljko Mandić**“, koja se na nikšićkom „Međunarodnom festival glumca“, tradicionalno dodjeljuje za doprinos pozorišnom stvaralaštvu u Crnoj Gori. To je jednoglasno odlučio tročlani žiri, u sastavu: **Andro Martinović**, predsjednik i članovi **Goran Bulajić** i **Vojislav Krivokapić**. Vavić iz objektivnih razloga nije mogao doći u Nikšić da primi nagradu, pa je plaketa uručena Božu Kovačeviću, njegovom sestriću.



Sa uručenja nagrade „Veljko Mandić“

trenutaka koji su obilježili onu istoriju crnogorskog teatra koja je danas pomalo potisnuta, zarad neke novije istorije, koja će se tek preispitivati“.

Spriječen da prisustvuje dodjeli nagrade, reditelj Vavić, u telegramu je naveo da ga je dirnula vijest o nagradi koja nosi ime njegovog školskog druga, saradnika i porodičnog prijatelja - Veljka Mandića. Izražavajući zahvalnost članovima žirija, a posebno Pozorištu i gradu koji su opredijelili, kako navodi, Vavićev egzistencijalni i profesionalni životopis.

„Veljko je bio čovjek iz kojeg je izbijala neka neobjašnjiva energija, iskonska i duboka energija njegovih predaka, koju bi on pozajmljivao likovima koje je tumačio. Sve ono što je upio okom i umom, sve što je razmaknulo njegove vidike ka svijetu, čovjeku i sebi samom, nebrojeno puta je našlo izraza u njegovim ulogama. Mogao je da igra sve. Imao je neuništivu strast i pojavu koja je zračila. Svestrani i

neobjašnjivi Veljko shvatao je nešto što se krije iza teksta, iza riječi, nešto što pokreće samu umjetnost. Bio sam i ostao fasciniran ulogama kojima nas je uvijek iznenađivao. Kao prijatelj, plijenio je kičmenošću i dobrotom. Bio je skroman, hrabar i pravičan – ljudina od glave do pete. Čovjek i glumac kakvi se rijetko sreću. Poznato je da Šekspira, pozorišta rade onda kada imaju glumca koji može da bude glavni lik. U podjeli za predstavu koja je ostala moja neostvorena želja, Veljko je trebalo da bude kralj Lir. Kakav bi to Lir bio, živi Lir, kadar da ljepotu i dubinu Šekspirove istine donese iz vlastitog bića. Zato budući glumci i ljudi od pozorišta uopšte, moraju znati kakvi su velikani koračali našom pozorišnom scenom. To ih obavezuje da idu stopama tih velikana, utemeljivača crnogorskog pozorišta. Da se bore za ovu nagradu, pečat dara i uzdarja“, naveo je Vavić, u svom telegramu.

Nikola Vavić, rođen je u Nikšiću, 1924. godine. Kao srednjoškolac odlazi u partizane i učestvuje u ratu. Par godina nakon oslobođenja, upisuje studije režije, ali će ubrzo, sa grupom svojih kolega, biti uhapšen i upućen u logor na Golom otoku, na četvorogodišnju robiju. Poslije povratka na slobodu, nastavlja studije na Akademiji za pozorište, film, radio i televiziju u Beogradu i piše svoju prvu dramu „Čovjek, žena i rodna gruda“, za koju dobija nagradu na anonimnom konkursu Savjeta za kulturu Crne Gore. Te 1956. godine, postaje reditelj i direktor drame Narodnog pozorišta u Nikšiću. No, nakon dvije sezone provedene u Nikšiću, uslijedila je tzv. „sjeća pozorišta“, tako da Vavić prelazi u jedini preostali profesionalni teatar - Narodno pozorište u Titogradu, kasnije Crnogorsko narodno pozorište, u kojem ostaje do kraja svog profesionalnog angažmana. U CNP-u, kao i na drugim jugoslovenskim scenama, režirao je brojna djela koja pripadaju klasičnoj i savremenoj jugoslovenskoj i svjetskoj drami: djela Njegoša, Držića, Sterije, Nušića, Ace Popovića, Jevrema Brkovića, Rotkovića, Gogolja, Čehova, Ibzena, Strindberga i drugih. Režirao je i emisije za radio i televiziju, kao i brojne kulturno-umjetničke programe, a bavio se i pedagoškim radom, kao profesor osnova scenskih umjetnosti.

Vavić je autor scenarija za dugometražni igrani film, snimljen u crnogorsko-sovjetskoj koprodukciji, „Živjeti zainat“, o vladici Petru I Petroviću Njegošu i konstituisanju crnogorske države, koji je prikazan u programu Filmskog festivala u Kanu. Dramatizovao je i adaptirao za scensko izvođenje više poznatih književnih djela Lalića, Nika Jovičevića, Đure Jakšića i drugih.

Među nagradama koje je dobio za svoj rad, tu su i dvije nagrade grada Titograda „19. decembar“, prva nagrada za režiju na pozorišnim susretima „Joakim Vujić“ i zvanje počasnog građanina Leskovca, pri-znanje Udruženja dramskih umetnika Srbije i nagrada Televizije Beograd, kao i najveće crnogorsko nacionalno priznanje – Trinaestojulska nagrada za adaptaciju i režiju „Gorskog vijenca“, koji je izveden na proslavi stogodišnjice Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, 1961. godine. Ima status istaknutog crnogorskog kulturnog stvaraoča.

S.Marojević

...Razgovor s povodom...

Branka Stanić, dobitnica Grand prixa za najbolju epizodnu žensku ulogu na Festivalu

U zagrljaju pozorišne tišine

Crnogorska filmska i pozorišna glumica Branka Stanić, već se na početku svoje karijere dokazala se sjajnim ulogama. Diplomirala je na cetinjskom Fakultetu dramskih umjetnosti, u klasi profesora Branimira Popovića. Debitovala je u TV emisiji „Za minut slave“, a pozorišna publika je pamti po ulogama u komadima: „Instant seksualno vaspitanje“, „Revizor“, „Za razvod je potrebno troje“, „Saloma“, „Lasice“, „Urnebesna tragedija“ i „Persone non grate“. Za ostvarene role dobila je više prestižnih nagrada i priznanja na pozorišnim i filmskim festivalima u zemlji i inostranstvu. Iako je u ulogama plijenila raskošnim talentom, ta glumica još uvijek nema stalni angažman u nekom od ansambala crnogorskih teatarskih kuća. No, ona se ne predaje i često u sebi ponavlja: „Bože moj, biće i to jednog dana“. Priželjkujući nove uloge, a „naoružana“ iskrenošću, neposrednošću i osmijehom, ova mlada glumica hrabro krči sebi put i pronalazi rješenja za dati trenutak, držeći se devise da mora biti pozitivna.



Ono o čemu sam maštala, ili ono što sam priželjkivala, bez obzira na date okolnosti, to sam i dobila. Ja sam vrlo realna, a ta moja realnost nekako prelazi u samokritičnost. Ono što mogu sada da kažem je to da pod pretpostavkom nikada više ništa ne snimim i ne zaigram u pozorištu, odnosno da mi se ne pruži prilika da radim ovaj, glumački posao, ja sam sa postignutim zadovoljna. Imam taj DVD(uskoro će izaći) filma „Dječaci iz Ulice Marksa i Engelsa“, imam te „Lasice“ koje obožavam... Sve povjerene uloge koje sam odradila uradila sam glumački, jer sam zaista davala svoj maksimum. I to je veliki uspjeh. Mnogo sam ponosna na to... Sa druge strane

imam klince i tu sam presrećna! To je ono čemu svi težimo i zbog čega život postoji. Sve drugo je nekako sekundarno. I sad još i ova uloga u „Personama“, a tu je i moj rad sa djecom. Sada mogu slobodno da kažem: Zadovoljna sam. Mogu da počnem da radim i nešto drugo, recimo da prodajem čevape i pljeskavice, jer znam da ima nešto što je ostalo iza mene i što mogu da pokažem svojoj djeci. U principu sve što sam maštala i očekivala to sam i dobila. Kada ste me sada podsjetili na moje početke u karijeri, nekako pred očima imam čudesan opus tih djela u kojima sam radila. Maštala sam Anicu iz Lasice i dobila sam je poslije mnogo godina. Onda sam maštala tu Lelu pa sam je dobila. Uloga Marije Antovnovne u Gogoljevom „Revizoru“ je bila moja prva uloga, izuzimajuću onu u Vajldovoj „Salomi“, koju je režirao Eduard Miler i koju smo svi morali raditi u klasi. Sjećam se da sam „Revizora“ doživjela kao svoju veliku odgovornost. Sam rad na ulozi i proces u insceniranju tog poznatog djela, bio mi je težak. Valjda zato što je to bila moja prva uloga. Nijesam znala kako sam se snašla, ni da li sam se snašla. Tek kasnije, kako su godine prolazile, igrajući tu ulogu i vjerovatno zahvaljujući stečenom iskustvu i sazrijevanju, vidjela sam da je ta Marija simpatična i da ona ništa ne odudara od drugih likova, ili nekih drugih uloga koje su moje kolege odradile. Prema „Revizoru“ i jednom dobrom opusu filmova i TV serija imam taj neki otklon. Nije da ih ja ne volim, nego to je sve bilo kao neka magla, neki pritisak. Kao kad se nešto mora, a ništa se ne mora. To je stvar neiskustva i neke neizvjesnosti koje su prisutne kod svake osobe. Svi mi griješimo. Ja imam običaj da kažem: Dajte ljudi, nije strašno, napravite nešto, uradimo i najgoru predstavu, najgoru ulogu. Sljedeći put ćemo onda znati

kako ne treba raditi. Ja sam mislila da kvarim cijeloj ekipi nešto. To mi je stvaralo veliku odgovornost i pritisak, gdje treba i gdje ne treba. Onda se čovjek dodatno opteretiti i iz te takve opterećenosti i pritiska, grčeva, ništa lijepo ne može da se desi, niti da dobro izađe, koliko god čovjek da se trudi. Ja se sada često pitam: Šta bi moglo da bude, da toga nije bilo?

Ovu energičnu glumicu, neobičnog šarma i senzibiliteta, krasi entuzijizam i velika želja da radi i stvara. Njena profesionalna i životna deviza je: „Rad na sebi“. Sa tviter naloga Branke Stanić, na kojem ima mnoštvo mudrih misli, citata, stoji i ova poruka: „Bijelo dugme neka se vrati! Da li sam stroga? Pa svaka generacija ima Bijelo dugme. Ili, sam pak realna, pa tražim nazad dane pravog tona“. Glumicu pitamo da li kroz prizmu te poruke, ona posmatra trenutna kretanja u kulturi, ili konkretnije status mladih umjetnika, prevashodno dramskih, misleći prije svih na glumce.

Moraš da budeš dobar, da stalno radiš na sebi i da nikada ne odustaješ. Ja sam našla mir radeći tu školu glume, radeći na sebi konstantno. Nigdje nijesam zaposlena. Mnogo mi je krivo zbog toga. Ali, se ne predajem i kažem sebi: Ne smiješ da odustaneš, ako želiš da se baviš ovim poslom i ponavljam: Ne smiješ odustati! Poštenije je odmah na početku odustati i okrenuti se drugoj strani, nego ne raditi na sebi i ne boriti se za sebe.



Kada govorim o položaju nas umjetnika, posebno glumaca, onda u prvi plan dolazi utisak da tu svi nekako negativno odgovaramo. Nijesam ja kriva što nijesam „top 3“, što bi se reklo, ili dio grupe koja stalno radi. Oni koji rade njima je super, vjerujte mi. Dobro zarađuju i ostvaruju dobre role. E, sada ću da se osvrnem i bavim onim šta dovodi do toga. Da li ti radiš, ili ne radiš, stvar je opet neke čudne situacije u Crnoj Gori i sistema kakav jeste. Mnogo ljudi fantastičnih i talentovanih, nažalost ne radi. Ne daju im se šanse, ne pozivaju se na kastinge, ne ulaze u boje i nijanse bilo čega što bi oni mogli

da igraju. Onda ti ljudi odustaju, padaju u depresije i bave se nekim drugim profesijama i na kraju ih nema. Možda okrznu tu glumu nekoliko puta, pa ga onda zaborave, kao što se zaboravi i sve ostalo. Kada se radi i kada si u igri mnogo je ljepše nego kada si kod kuće. Ja četiri godine ništa nijesam radila, dok me Veljko Mićunović nije zvao da igram u „Urnebesnoj trgediji“...

Današnjica igra često onu staru: „Pu pike, ne važi“. Tako iz dana u dan. Voljela bih da griješim kada kažem da je u crnogorskoj umjetnosti i kulturi uopšte ništa nije poređano kako treba. Više ima ljudi koji su nekakvim spletom srećnih okolnosti došli do određenih pozicija. Ja i dalje vjerujem da će se nešto promijeniti. Više će se morati ulagati u pozorište, u filmsku produkciju i tv drame i serije, da bi ti mladi ljudi puni kreativne energije zasijali punim sjajem. Jer, Bože moj, kultura je najbolji reprezent jedne države. Kada je Hrvatska shvatila to i kada su počeli da ulažu novac, krenule su nagrade i priznanja na svjetski poznatim i prestižnim festivalima. Ja ne znam šta mora da se desi, pa da mi u Crnoj Gori to shvatimo. Cijenim da je poražavajuće to što se sada dešava u kulturi. Ne želim da prozivam, ali ružno je kada publika zbog koje mi postojimo, dođe da gleda nešto što skrnavi cijelo naše bivstvovanje na sceni, cijelu ljepotu kulture i umjetnosti, nešto potpuno deseto. Kada se to radi tako u pozorištu, ili na filmu, a tu su još i mediji sa onim čudnim rijaliti programima, onda tu kulture nema. Ko će onda da ide u pozorište? Niko. Onda, ajde svi da sjedimo kući, da gledamo pink ili grand produkciju,... Zašto bi se bavili nečim što je dobra predstava ili dobar film...? Ja ipak i pored svega toga vjerujem u dobre, mlade ljude, novu generaciju koja je spremna da se usudi da nešto stvara, uz pomoć malih sredstava. Neka rade, pa makar to bilo pogrešno i loše. Bitno je da su se bar usudili da rade. U tome svemu će biti i nešto dobro. Možda će onda to neki sponzori prepoznati dok se stvari ne poslože kako treba.

Branki Stanić, pored uloge Lele u „Dječacima iz Ulice Marksa i Engelsa“, koja joj je donijela titulu najboljeg stranog glumca na „Glumačkim filmskim susretima u Nišu“, 2014.godine, posebno su

joj drage role u filmovima „As pik“, Draška Đurovića, „Pare ili život“ Milana Karadžića, ali i one brojne u studentskim filmovima. Pozorište je za nju, pak izazov, nešto očaravajuće. Scena i pozorišna tišina je inspirišu, bude neku posebnu energiju... I za uloge u pozorištu dobila je velike nagrade u oštrim konkurencijama, na festivalima u Crnoj Gori i van nje. Za ulogu Anice u „Lasicama“ nagrađena je dva puta, na festivalima u Nikšiću i Užicu, a za ulogu Rajne, u „Urnebesnoj tragediji“, dobila je, na „Međunarodnom festivalu glumca u Nikšiću 2015“, Grand priks za najbolju epizodnu ulogu, koji po odluci žirija, dijeli sa Kaćom Dorić iz sarajevske predstave „Brašno u venama“. Pitali smo je: da li se više raduje „daskama koje život znače“, ili pak filmskoj kameri?

I film i pozorište volim. Ali, neka oni mene izaberu, mada sam više snimala nego što sam igrala u pozorištu. Pozorište daje mogućnost da kada nešto pogriješiš, to možeš i da ispraviš, da doradiš. Ili u obrnutoj situaciji: da nešto što je bilo briljantno, pokvariš. U pozorištu se uvijek iznova uživa. Iznova se voli. Tu je i ta tišina koja te grli, odnosi s partnerom, pogledi, mimike, taj kaos koji nastaje, pa to ludilo ako nešto fali, ili ne ide kako treba. Sve je to ljepota i čarolija pozorišta. A kada snimaš film mi u trenutku kada krene akcija moramo da damo maksimum znanja i iskustva. Mora da budete maksimalno koncentrisani. Kada se kupi kadar i kada se završi scena ti to više ne možeš da ponoviš. To ostaje zabilježeno. Ja mnogo volim film, jer se u njemu mogu da vide najdublje misli. U pozorištu to se mora naglasiti. U filmu se te stvari vide i prepoznaju, jer su naglašene. I zbog toga je film ljepota. No, i jedno i drugo imaju ljepotu strahovanja, boli i na kraju velikog ponosa, divljenja jednih i drugih. Fantastično je kada neki glumac napravi dobru ulogu, pogotovo ako je to vaš kolega. Sve to proživljavaju i ljudi iz velikih svjetskih produkcija, poput: Leonarda di Capria, Penelope Cruz, Angeline Jolie, Roberta de Nira. Svi oni su ljudi od krvi i mesa i ništa bolje ne glume od nas. Ali su tamo gdje su. Imaju tu sreću, imaju novce. Od nas ih razdvaja dosta.

Ova poznata glumica sa Cetinja, rođena Nikšićanka, pored glume bavi se i pedagogijom. Branka Stanić je direktorica i učiteljica Škole glume na Cetinju, koja ima naziv „Osmijeh. I tačka!“ Pitali smo je da nam pojasni sami naziv škole i da nam prenese utiske iz rada sa djecom

Škola se bavi osnovama glumačke igre, dramskom strukturom, stvaranje pozorišnog lika, pisanog djela i procesom stvaranja pozorišne predstave. Pedagogija mi nije strana, jer sam odrasla uz majku koja već sada ima tridesetak godina iskustva iz rada sa djecom. Sa djecom radim tako što ih prvo naučim da je greška dio svakog čovjeka. Stalno im ponavljam da ma koliko pogriješili, niko od toga neće umrijeti. Učim ih na mojim greškama. Hoću da znaju i da vide da ništa nije strašno. Da vole svoje mane, podjednako kao i vrline. Da su svjesni kako mogu da skrenu pažnju na sebe na najbolji mogući način i da im olakšam život. Da nauče kako da odgovaraju kod profesora. Puno insistiram da rade na sebi. Stalno im ponavljam da je nebitno čime će se sjutra baviti, ali da moraju biti svoji na svome. Časovi su osmišljeni tako da svaki polaznik ima svoj prostor, u kome može iskazati maštu i kreativnost u individualnom i kolektivnom radu. Kroz najrazličitije vježbe djeca se oslobađaju, prepoznaju i razvijaju svoj talenat, a sve to uz osmijeh. Moraju naučiti da uživaju u životu, da ne gube dane. Vrijeme je jedna strašna stvar. Vrijeme je bogatstvo, neviđeno. Nije stvar u novcu, ali gubiti vrijeme je užasno. Ja ću i svojim sinovima kada odrastu reći da se bave čim hoće. Oni ako hoće da budu automehaničari, čistači ulica, neka budu. I čime god da se budu bavili, ja ću biti srećna sa njihovim izborom i podržaću ih. Bitno je da su oni srećni. Imaće, sigurna sam, moju podršku, čim god budu htjeli da se bave. Ako hoće glumu, neka. Muškarci su biće im lakše. Glumac nije isto što i glumica. Njima je život lakši hiljadu posto. I ako budu glumci, još ako u tom poslu budu dobri, ja sam tu da im pomognem. Ako bude ovakva situacija kada kao što jeste, ili još gora, onda će morati uz taj glumački posao da rade i još neki drugi. Nažalost, toga i sada imamo koliko hoćete. Imamo recimo sportiste koji treniraju košarku za Aba ligu, a moraju da rade nešto dodatno, sasvim drugo. Takav nam je sistem i to je naša stvarnost. No, sreća tu igra važnu ulogu. Gluma je takav poziv. Oni koji tu sreću nemaju, ne preostaje im ništa drugo nego da se sami bore za svoj status. Moraš da budeš dobar, da stalno radiš na sebi, da nikada ne odustaješ!

S.Marojević

...Intervju...

Glumica Dragana Mrkić, o baletu, muzici i glumi

Najljepše je raditi sa djecom

Dragana Mrkić diplomirala je na beogradskom Fakultetu dramskih umjetnosti 1987. godine, u klasi profesora Predraga Bajčetića. Prvu ulogu dobila je kao student četvrte godine glume i to u filmu „Oficir s ružom“. Kritike koje su uslijedile nakon snimanja tog filma najavljuvale su bogatu filmsku karijeru ove glumice, ali to se nije ostvarilo. Ljubiteljima sedme umjetnosti, Mrkić je poznata i po ulozi Jelke u kultnom filmu „Iskušavanje đavola“, Živka Nikolića, kao i po ulogama u filmovima: „Gnjurac“, „Pogled s Ajfelovog tornja“, „Umetni raj“, kao i u TV serijalu „Složna braća“. Kasnije je ostala bez značajnijeg angažmana u pozorištu i na filmu. Dragana Mrkić, danas ima status slobodnog umjetnika, bavi se režijom i radi puno za djecu i sa djecom.



Taj moj rad sa djecom ne odnosi se na pripremu mladih za glumačku Akademiju, već je to neka vrsta pripreme za život. Predavala sam mališanima prvog i drugog razreda klasičan balet, a posljednjih godina režirala sam veliki broj predstava za djecu. Taj rad sa djecom i za djecu je jedan od najdražih, ali i najtežih poslova. Tu je velika odgovornost. Djecu ne možete obmanuti. Oni tačno znaju šta je dobro, a šta nije. Skrećem im pažnju i na ubrzani razvoj tehnologije.

Novi tehnološki napredak je koliko dobar, toliko je i loš. Sve može da bude plus i minus. Razvijena elektronika i tehnika, recimo u filmskoj produkciji može da ulovi tako precizan i jasan kadar, da ga snimi iz najboljeg ugla. No, sad se tu postavlja drugo, značajnije pitanje: Gdje je tu ljudska duša, ljudsko biće? Plaši me da sa svim tim modernim čudima i razvojem tehnologije čovjek neće odlijepiti do te mjere da više neće biti ni nekog kvalitetnijeg ljudskog kontakta, a kamo li nečeg višeg, ili uzvišenijeg. Bojim se da će to biti samo mozgovi u bocama, u flašama, koji sjede za kompjuterom i žive neki svoj virtuelni život. Na kraju ponoviću: Svaka stvar, ili pojava što ima veći plus, ona ima i veći minus i najčešće se dešava da čovjek ima više štete nego koristi. Za mene je kompilacija baleta, pozorišta i muzike pun pogodak. Muzika je, posebno, čudesna. Ja sam odrasla uživajući u klasičnoj muzici. Ona dopire do dna ljudskog bića, do ljudske psihe, duše. No, ovo vrijeme to kao da ne prepoznaje. Ja sam za scensku kompilaciju svega toga, jer to mi zajedno izgleda kao zanimljiv spoj, pogotovo za vrijeme u kojem živimo i stvaramo. To u radu sa djecom često koristim.

Glumica Mrkić, glumu doživljava kao osnov pozorišne i filmske produkcije. Ističe prioritarnu ulogu i teksta, koji je polazna karika u cijelom lancu.

Oko teksta se okuplja cijela ekipa. Danas ima i drugačijih vidova izražavanja. No, ja ipak cijenim da bez dobrog teksta, nema ni kvalitetnog tetara. Kao mala voljela sam da pišem. Kasnije sam se više bavila muzikom i baletom, a potom glumom. Prva uloga u mojoj karijeri bila je u predstavi „Besnilo“, Beogradskog dramskog pozorišta. Radila sam i za Atelje 212, u Pozorištu „Duško Radović“. Angažovana sam bila u Splitu, Zagrebu, Sloveniji... To je jedno prelijepo iskustvo i cijela ta priča o povezanosti je jako bitna, kako za pozorište, tako i za film. Poslije su došla druga vremena, vremena u kojem smo se osjećali kao u kavezu. Sada se nadam da su ta vremena iza nas i da se opet kreće naprijed. Idemo u razmjenu, gostujemo, razmjenjujemo iskustva i energiju. Danas je vrlo teško vrijeme

za kulturu. Za kulturu je potrebno odvajati novac, ali te materijalne okolnosti ne bi smjele da budu prepreka, jer Bože moj, najveća djela su nastala u oskudici. Još kao mala voljela sam da gledam glumce, iako tada još uvijek nijesam znala šta je to. Voljela sam strašno da gledam filmove. Privlačila me je i muzika. Željela sam da budem glumica, dirigent, balerina. Sedam godina bavila sam se baletom. Balet mi je pomogao kasnije u radu, ali mi je trebalo dosta vremena da se odučim od tog baletskog hoda, koji je nepravilnog stava za tijelo. Likove koje sam tumačila koristila sam za svoj život, jer nijesam htjela da oni koriste mene. Oni su bili samo sredstvo za moj život, za rad na sebi i za sebe. Bilo bi ludilo da je bilo obratno, što često jeste u životu. Ima ljudi i naravno glumaca među njima, koji su do te mjere posvećeni svom poslu i likovima, da prosto u tom liku, ili u poslu kojeg obavljaju, ostanu duže vrijeme i potpuno se pogube. To ne smije da se dešava. Čovjek mora da ima neku svoju osobinu i da se ne indetifikuje ni sa čim, niti sa bilo kim, već da ostane svoj na svome. Obično se ti ljudi, ti likovi ne poznaju, kontradiktorni su, tako da to postaje jedno šizofreno stanje za čovjeka. O tome govore i razne religije učenja, svaka na svoj način, tako da tu priču možemo posmatrati i postaviti na jedan šire polje, i širi aspekt i život posmatrati sa sasvim drugačije perspektive.

Kao djevojčica maštala je da bude balerina. Kada je odrasla dobijala je ponude da bude manekenka. Nije se odazvala tom pozivu, već je upisala glumačku Akademiju, sa sedamnaest godina i iz prvog pokušaja položila je prijemni ispit. To što nije dobila neki veći angažman u domaćoj kinematografiji, Mrkić cijeni kao slučajnost, ili splet datih okolnosti.



„Iskušavanje đavola“ / Dragana Mrkić u ulozi Jelke

*Da bi se u glumačkom poslu uspje-
lo, jednostavno treba da se sklope neke koc-
kice i da dođe do niza spleta okolnosti. To se
meni desilo pri završetku studija i na
početku karijere. Kao student četvrte godine
glume, angažovana sam za ulogu partzanke
Ljiljane u filmu „Oficir s ružom“. Uslijedio
je poziv od Živka Nikolića, za ulogu u filmu
„Iskušavanje đavola“. U mom liku Živko
Nikolić je vidio njegov lik iz tog filma.
Odmah je znao da mogu lik Jelke iznijeti iz
dubine svoje duše. I ono što sam u tom
trenutku u sebi posjedovala, Živko je sa ve-
likim uspjehom prenio na filmsku traku.
Moj rad sa njim je bio inuitivan. Nije u tom*

radu bilo analiza. Sve, ama baš sve, čak do detalja, bilo podređeno inuiciji. On je, svakako, imao svoju priču u glavi, a ostalo je prepustio meni. Taj metod rada ispostavio se da je daleko bolji, nego da smo lik analizirali. On bi govorio: „U tvom oku, u tvom pogledu će biti svačeg nečeg“. To iskustvo za mene je bilo potpuno čarobno. Jelka, njen lik mi je bio potpuno nepoznat. Tu vrstu ljudi nijesam poznavala. No, bez obzira što je ona meni bila nepoznata, njena karakterna crta izlazila je iz mene, jer je bila tu negdje unutar mene. Živko je bio sjajan režiser. On je jednostavno osjećao i znao. Kroz lik koji sam tumačila u njegovom filmu, izvukla sam i ono kolektivno, nesvjesno. To je bila poenta. Za nauku je i proučavanje, kako je Živko znao po dva sata da montira svjetlo kako bi izvukao taj krupni plan. On je bio poseban i neponovljiv.

Za većinu publike Dragana Mrkić se tiho povukla sa scene. Ali ona je i dalje tu. Sve vrijeme je radila. Bavila se pozorištem, kao glumica, ili rediteljka, ali nije bila izložena javnosti. Posebno voli rad sa djecom, to je čini srećnom, jer je vraća njenoj velikoj ljubavi – glumi.

S.Marojević

...Intervju...

Milan Vasić o pozorištu i filmu

Pozorište širi vidike

Milan Vasić, srpski televizijski, filmski i pozorišni glumac, po završetku Pozorišne akademije u Prištini, nije hrlio put velikih centara, već je karijeru započeo, kako kaže, u provinciji. U pozorištima u Vranju i Leskovcu, dobio je veliki broj glavnih uloga, koje su mu, naglašava, pružile samopouzdanje i otvorile put ka postavama aktuelnih filmskih naslova i serijala. Vasić, nije imao utaban put do pozorišnih aplauza i svjetla kamera. Strpljenjem i samouvjerenošću otklonio je sve prepreke u ispunjenju mladalačkog, glumačkog sna. Postao je popularan ne samo u Srbiji, već i regionu. Filmski i televizijski reditelji su prepoznali njegov talenat, a popularnost je stekao ulogama u filmu „Konji vrani“, Ljubiše Samardžića i u seriji „Jesen stiže, dunjo moja“, a kasnije ulogom u seriji „Ono naše što nekad bejaše“. Igrao je i u serijama „Bela lađa“, „Ranjeni orao“, „Miris kiše na Balkanu“, „Nesporazum“, „Bledi mesec Sava Lađarski“... Za karijeru Milana Vasića posebno je bila značajna 2005. godina, kada ga je dnevnik *Politika* predstavio za ličnost koja je u domenu glume obilježila tu godinu.

Za uspjeh u bilo kom poslu, pa i glumačkom, bitan je rad na sebi i to od ranog djetinjstva – tvrdi Vasić. Mladi su danas, po ocjeni ovog glumca, prepušteni eri digitalizacije, koja ih nosi u otuđenje i površnost.. Umjetnost, posebno pozorište, može da ih vrati iskonskim vrijednostima i da ih motiviše za rad, kaže ovaj afirmisani pozorišni i filmski glumac.



Era digitalizacije je do te mjere uzela maha, da je djeci i omladini jednim klikom sve dostupno, a ustvari oni uopšte nijesu svjesni da, im na taj način ništa nije dostupno. Pogotovo, što se ta vrsta digitlizacije, ne samo na ovim prostorima, nego i globalno, svela na fejsbuk, ili sličnu društvenu mrežu. Dakle, dostupne su neke površne stvari, a one bitne im izmiču. Bitno je da se djeca bave sportom, ali i da čitaju knjige, da redovno idu u pozorište, gdje će gledati predstave, balet, da posjećuju koncerte i druge sadržaje iz kulture. Tako se djeca u ranoj mladosti upoznaju sa kulturom u svim njenim aspektima. Danas je istina, teško mlade ljude dovesti u pozorište. Na nama, dramskim umjetnicima, je zadatak da svojim radom privučemo pažnju što većeg broja djece i omladine, da dođu u pozorište. Za razliku od drugih vidova umjetničkog stvaralaštva, pozorište je jedina živa umjetnosti, gdje mogu dosta toga da nauče i da ih motiviše od malena. Zabavom koju pozorište pruža, mladi bolje spoznaju i saznaju istinu, odnosno neku literarnu priču i postaju joj bliži, nego li kada je samo čitaju. U pozorištu mogu vidjeti kako se književne priče oživljavaju i kako dobijaju jednu sasvim drugu dimenziju. One

su u teatru na sasvim drugačiji način ispričane, tako da mladi gledaoci dobijaju jednu novu participaciju pročitanoj književnoj štivi. Tako će, siguran sam, sutra kada odrastu, u svojoj profesiji biti još uspješniji. To je jedan od sigurnih puteva ka uspjehu, jer pozorište širi vidike. Ja uvijek dajem primjer Novaka Đokovića, najboljeg tenisera svijeta. Kada sa njim razgovarate, kao da razgovarate sa patrijarhom. On je čovjek koji sve zna. On prati pozorište, muziku, film, fudbal, ali i sve drugo, što može da stigne od obaveza, on prati. Svjestan je da svoje vidike može jedino na taj način da proširi i da i dalje napreduje. Tako je i sa drugima. Mlad čovjek jedino radom na sebi krči put ka uspjehu.

Prije nego što je počeo da se bavi glumom, Vasić je igrao fudbal, a u srednjoj školi je trenirao rukomet. Takođe se pet godina bavio folklorom u lokalnom folklornom ansamblu. Kasnije, kada su došle

velike uloge, nagrade i priznanja za glumu, svjestan je bio da mu se ostvaruje san. No, kako je sve u njegovoj karijeri počelo od uloga u pozorištu, on mu je ostao i danas vjeran i uvijek mu se iznova raduje. Svaki novi angažman u pozorištu, ili svako igranje nakon premijere za Vasića je i novi izazov, ali i radost, koje mu pozorište jedino može darivati.

Pozorište je moj život. Ono je tu, svakodnevno je prisutno. Ono je nešto što glumce održava. Pozorište je za glumce kao trening za sportiste. Ono je živo. Publika je tu. Nemaš prava na grešku. Ako pogriješiš moraš brzo da se izvlačiš iz te greške. Velika je razlika između filma i pozorišta.

Film je nešto opet drugo i meni je takođe, veoma drag medij. U filmu snimaš danas, pa ti se nova uloga ponudi tek nakon dvije, ili tri godine. A pozorište je tu, stalno prisutno. Film je poseban, jer ako ste filmski glumac onda jednu scenu snimate ovdje, drugu tamo negdje, na svim drugom, ili trećem mjestu. To mijenjanje ambijenta je inspirativno za glumca. Upoznaješ nove predjele, gradove, sela, srećaš se sa puno ljudi, upoznaješ njihove običaje, naravi... Ja volim kada na snimanju mijenjamo lokacije, jer me to ispunjava. Večeras sam, recimo na putu za Nikšić, prošao preko mosta na Tari, a tu su snimljene neke ključne scene jednog našeg filma. Odmah sam poželio da, u takvom ambijentu, u toj šumi i kršu, i ja radim. U pozorištu taj ambijent moraš da zamišljaš... Ipak, pozorište je moj život, a i film jako volim!

Vasić je glumio u komedijama, ali i u dramama u užem smislu, podjednako dobro. Radio je za veće produkcijske teatarske kuće, ali i za one manje, gdje je takođe, stekao popularnost i veliko iskustvo. Srednja generacija ga pamti kao Janačka iz serijala „Bela lađa“, a oni mlađi po ulozi repera U Džeila iz predstave „Pevaj brate“, koja je do sada zabilježila rekordan broj gledalaca (oko 150 000). Raditi za profesionalna pozorišta, ili manje pozorišne trupe i produkcije, za ovog glumca nema razlike, jer se on jednako predaje ulozi, bez obzira ko je producent, da li nacionalni teatar, ili privatna pozorišna produkcija.



Nacionalni teatri, lii manje produkcije?! Cijenim da jedno bez drugog ne može! Ja i u toj tzv. „tezgi“ dajem sve od sebe. Meni ništa nije lakše ako radim uloge u mini produkcijama, u odnosu na one u projektima, recimo nacionalnih teatarskih kuća. Ja i u jednom i u drugom slučaju dajem sve od sebe. I jedna i druga produkcija je bitna. Savremeno društvo mora da sačuva nacionalne teatre i njihovu produkciju. To mu je, bez dileme, prioritetan zadatak, pogotovo kada su u pitanju pozorišne kuće koje imaju po 100, ili 150 godina tradicije. To je, nesumnjivo velika vrijednost za jedno društvo, jer ta pozorišta njeguju posebne vrijednosti, koje često ne možete da vidite u produkcijskom životu drugih pozorišta. No, ako bi ta pozorišta samo postajala, mislim da bi izgubili publiku, jer dosadi čovjeku da gleda jednu te istu stvar. Ovako, imaš nešto drugačije organizovane produkcije, znatno jeftinije, te, kako ih sada popularno zovu „tezge“, koje kod nas na ovim prostorima, najčešće gaje komedije i kojima možeš da se dobro ismiješ i da vidiš nešto sasvim drugačije. Onda, se vratiš drugoj

strani, većim produkcijama, gdje vidiš opet nešto, sasvim drugačije. E, tek tada gledalac ima mogućnost da se zapita šta je dobro, ili šta je bolje. Ako konstatno gleda samo dobre stvari, onda ne zna kako izgledaju one druge i obrnuto. Zbog toga bi trebalo da postoje i jedni i drugi teatri, jer na kraju ne mogu jedni bez drugih. Bitno je da obje produkcije imaju dobar i raznovrstan repertoar. Činjenica je da se pozorište treba baviti svim žanrovima, ali komediju obavezno mora da ima svako pozorište na svom repertoaru. Za mene, komedija je jako bitan žanr u pozorištu i uvijek je teže igrati nego dramu. Većina ljudi misli drugačije. Kažu najčešće: „U komediji samo treba malo ljude zasmijavati i to je to....“ Ne, nije tako. Treba napraviti nešto kvalitetno zbog čega bi publika došla u pozorište. Potom, toj publici treba držati pažnju sat, sat i po, a nakon predstave, kada izađe iz pozorišta, da toj istoj publici na licu ostane osmijeh i da čitav mjesec priča o toj komediji. Tada je komedija tek ostvarila svoju misiju u pozorištu. Zbog toga je u komediji teško biti dobar.

Iako trenutno Vasić živi i radi u Beogradu, uvijek se sa radošću vraća svome rodnom kraju, Ropotovu, kod Kosovske Kamenice. Rado se sjeća uloga sa početka karijere, koje ga vezuju za manja mjesta na jugu Srbije. Njegova poruka mlađim kolegama, koji tek počinju da se bave glumom je upravo rad u manjim mjestima, gdje se takođe, može učiti od velikih glumaca.



„Pevaj brate“: Vasić sa partnerima Milanom Kalinićem i Andrijom Miloševićem

U našem društvu, danas imate mnogo nezaposlenih pravnika, inženjera, ljekara, ili ekonomistu. Ali, nekako imam utisak, a volio bih da griješim, da dosta mladih ljudi i ne želi da radi. Mnogi mladi glumci po završetku Akademije traže angažman u elitnim pozorištima, recimo u Beogradu. Ja nijesam po završetku Akademije težio da idem u Beograd. Na početku karijere išao sam u Vranje da radim, pa potom u Leskovac, gdje sam bio pet godina. Tek poslije tih angažmana i rada u tim pozorištima, rekao bih, odnekud „odozgo“ je uslijedio poziv da radim za film. I tako sam došao u Beograd. Pitam se: Zašto hoće svi u Beograd? Poenta je da radiš, da si ostvaren kao glumac. Ako radiš, onda za taj rad se dobija i neka plata. Ako se dobija plata, onda se čovjek osamostaljuje i može da živi od posla kojeg radi. Beograd je preveliki i mora se dosta raditi da bi nešto postigao. A postići se može samo radom. Radom na sebi i željom da izvučeš maksimum u svom poslu.

S.Marojević

...Intervju...

Reditelj Mirko Radonjić o pozorišnoj produkciji u Crnoj Gori

Kriza ideja, a ne novca

Mirko Radonjić, apsolvent Fakulteta dramskih umjetnosti na Cetinju, studijskog programa za Pozorišnu režiju, iza sebe već ima stvaralački opus, koji je svojim specifičnim rukopisom skrenuo pažnju ne samo u crnogorskom dramskom stvaralaštvu, već i šire. Radonjić je rođen je 1984. godine u Podgorici. Diplomirao je 2009. godine na cetinjskom Fakultetu likovnih umjetnosti - na odsjeku Slikarstvo, a od 2011. godine, studira režiju na Fakultetu dramskih umjetnosti na Cetinju. „Komad“ Stefana Boškovića u produkciji NVO „Art 365“, je Radonjićev prvijenac, koji je na crnogorskim i scenama u zemljama okruženja punio sale i zaintrigirao javnost. „Povratak“ Harolda Pintera je ispitna predstava ovog mladog reditelja, koja je ušla na repertoar Crnogorskog narodnog pozorišta, kao koprodukcija CNP i FDU, i sa kojom se CNP predstavio na jubilarnom 55. *Internacionalnom teatarskom festivalu MESS* u Sarajevu, kao jedina produkcija iz Crne Gore. Zetski dom je u aprilu ove godine producirao „Ivicu i Maricu“, predstavu za djecu, za koju su Radonjić i glumačka postavka na XXIII Kotorskom festivalu pozorišta za djecu dobili specijalnu nagradu ASSITEJ centra Crne Gore.



Na Akademiji za gledališće, radio, film in televiziju Ljubljana sa tamošnjim studentima ovaj mladi reditelj je realizovao „Popokateptl“ srpske spisateljice Sare Radojković, u sklopu projekta Regionalna mreža Grožnjan. U koprodukciji NVO „Atak“ i NVU „B film Montenegro“ u novembru ove godine inscenirao je „Život na pauzu“, neobičan projekat budući da u njemu igraju zatvorenici Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija ZIKS, u Spužu, što je pionirski poduhvat ne samo u Crnoj Gori, već i u regionu. Radonjić predočava da se u crnogorskoj kulturi, posebno dramskoj umjetnosti, mora dosta toga mijenjati,

kako bi se krenulo naprijed, bržim tempom i kvalitetnijim sadržajima.

U posljednje vrijeme ekonomska kriza je postala izgovor i glavni krivac za manjak produkcija i nerad. Prije će biti da je kriza ideja, a ne novca. Novac je svakako neophodan i svima nam je dosta da radimo iz entuzijazma. Ali, moramo da se vratimo onome što pozorište jeste, a to je susret grupe ljudi i njihove mašte. Nikakvi nam spoljni, posebno ne pretjerani, ukrasi nijesu potrebni. Ja za sebe kažem da mogu dosta da radim i da na svojim plećima povučem dosta tereta. Naravno, neće uvijek tako biti. Siguran da autori koji su postigli određene domete na svom razvojnog putu ne pristaju da rade bez određenih produkcijskih uslova. Ja ih takođe volim, ali mislim da oni ne smiju da se prevashodno zasnivaju na novcu, nego na pojedinačnoj odgovornosti i na tome da svako od nas radi svoj posao. U Crnoj Gori postoji trend prihvatanja da radimo za skromniju svotu novca, pa onda pričamo kako je to ispod našeg nivoa. Pa ako ti je ispod nivoa, onda kaži ne. A ako si pristao da radiš za neku manju sumu, onda daj svoj maksimum i uradi posao bez pogovora. U trenutku kad sam sebi rekao da sa ovim zvanjem neću imati posao, onda sam i počeo da radim. Naravno da škola, država i

institucije kulture moraju da postavе bolje okvire od ovih koje trenutno imamo. Ipak, nevjerojatno mi je da mladi ljudi prihvataju te postojeće okvire i norme. U sistem se mora ući da bi se mijenjao i da bi se nadgrađivao. Znači ne rušiti sistem, već ga mijenjati. To što neke stare struje ne žele promjene, to je njihov problem. To ne smije biti problem nas mlađih. Mi, mladi dramski umjetnici, mnogo pričamo o svojoj mladosti, a suviše je malo živimo. Namjerno ne govorim u trećem licu množine, nego u prvom. „Nije nam dato ništa“ – često se konstatuje. Na kraju: Zašto bi ti bilo ko išta davao? Idi sam i uzmi! To je suština tvog rada.

Prostor koji se u crnogorskoj produkciji daje dječijoj sceni je, po ocjeni ovog reditelja, takođe nedovoljan. Radonjić, ističe da su u posljednje vrijeme vidljivi neki pomaci, u produkcijskom, ali ne i u umjetničkom smislu.

Posljednje izdanje Kotorskog festivala pozorišta za djecu je bilo u znaku domaće produkcije. To je bio presedan – čak sedam predstava je bilo domaće produkcije. No, ja i tu vidim problem, jer se postavlja pitanje: Šta je sadržaj tih naslova? Ako je već vidljiva oskudica naslova za najmlađu publiku, onda po nekom nepisanom pravilu institucije prebacuju odgovornost s jedne na drugu. Mislim da je uvijek odgovornost svih nas i tu nema dileme.

Često potcjenjujemo i publiku za koju radimo. Potcjenjujemo je, ili čak sasvim zanemarujemo, te najčešće u pozorištu prisustvujemo čistoj nekomunikaciji. A komunikacija je jezik pozorišta. I onda za predstavu koja komunicira kažu da je interaktivna. Ne, nije predstava interaktivna, nego je to pozorište! Teatar je susret živih ljudi. Tu leži njegova specifična moć. Jedna grupa ljudi izvodi nešto na sceni za drugu grupu ljudi. U tom osvještavanju publike kao grupe, kao zajednice leži i politička moć teatra. Samo iz tog zajedništva moguće je očekivati promjene na bolje.

Cijenim da su neke stvari sada postavljene na viši nivo, ali isključivo u produkcijskom smislu, ne i u umjetničkom. To je ono što me na kraju, uvijek izbaci iz takta. „Super! Sad imamo divne reflektore...“ – često se, između ostalog, čuje. Ali šta sa njima, ako nema dešavanja na sceni?



„Ivica i Marica“, predstava za djecu
u režiji Mirka Radonjića

Pozorište se uvijek bavi savremenim trenutkom. Naravno da se oslanja na dramsku literaturu i književnost uopšte, ali nije pozorište literarni muzej. Nas, pozorišne stvaraoce, interesuje što nam te priče mogu reći danas, pogotovu one vječne, arhetipske. Tako smo i mi, baveći se „Ivicom i Maricom“, bajkom koja vuče korijenje prije braće Grim, jer je riječ o narodnoj bajci koju su oni uobličili, razmišljali na temu odrastanja. To je težak put u životu mladog čovjeka. Obradili smo zamke odrastanja u savremenoj šumi. Težili smo da ukažemo uopšte na zamke življenja i kako da nam na tom putu niko ne pojede „mrvicu do kuće“. Postavljamo i pitanje: Kako da se uvijek uspješno vratimo kući? Taj put je, ništa drugo, no put do sebe, povratak onome što nosimo u sebi. Danas, vidimo kako to poimanje života nije na cijeni.

Ja u stvari ne volim edukativni teatar. Ovdje su se nekako srećno sklopile kockice, da šaljem

indirektnu poruku koja je edukativna, čitljiva i jasna. Za te i takve sadržaje ja se zalažem i kada je pozorište za odrasle u pitanju, a kamoli kada se radi o teatru za djecu, koji po defaultu mora biti takav, inače ga djeca neće pratiti. Ali ne volim didaktiku, mrzim upiranje prstom. U ovoj priči slike ni u jednom trenutku nijesu crno – bijele. Mi dajemo na uvid kakvo je stanje stvari. Ne nudimo nikakva rješenja i ne tražimo krivce, ne govorimo ko je u pravu, a ko ne. Samo želimo da osvijestimo procese na djelu. To mi se čini važnijim za odrastanje djece, jer kada ih naučimo da misle i rasuđuju, onda će oni sami znati šta je dobro, a šta nije.

Okidač za radnju u „Ivici i Marici“ je siromaštvo. Siromaštvo je veliki problem i današnjice, ali moramo se suočiti sa činjenicom da djeca koja dolaze u pozorište ne pripadaju toj socijalnoj kategoriji. Ona koja su socijalno ugrožena nijesu pozorišna publika. U ovoj priči govorimo o duhovnom siromaštvu, koje je proizvod obilja u kome djeca odrastaju. Ali pošto se već bavimo obiljem, koje je karakteristika scenskog jezika u predstavama za djecu, spolja nakićenim a unutra praznim, onda nam je bilo jasno šta nam sve ne treba. Predstava je urađena uz minimum scenskih sredstava. Mi nemamo ni scenografiju, već samo nekoliko neophodnih elemenata. Puštamo mašti na volju i onome šta se iz te mašte može razviti. Projekat je rađen dva mjeseca, a da smo radili duže, vjerovatno bi on bio još bogatiji i puniji. No ovaj naslov je važan ne kako bismo pokazali koliko je, ili ne, novca u njega uloženo, već koja je ideja i šta je sve uložio autorski tim da bi postigao maksimum u datim okolnostima. To je ono što ovaj projekat čini posebnim i što na kraju daje odličan rezultat. Da je tako, vidi se kroz reakciju publike.

Radonjić ističe dobru kadrovsku osnovu za kvalitetnu pozorišnu produkciju u Crnoj Gori, jer je cetinjska Akademija u posljednjih dvadeset godina, od kada ona i postoji, iznjedrila kvalitetne mlade glumce, pozorišne, filmske i TV reditelje i dramaturge. No, većina njih nemaju prostora za svoj umjetnički rad.

Za mlade školovane kadrove sve je manje posla u Crnoj Gori. Četiri pozorišta u Crnoj Gori, imaju po dvije – tri predstave u sezoni, što je malo. Zato u posljednje vrijeme sve više mladih ljudi radi u nezavisnoj produkciji, jer se to nameće kao jedini prihvatljiv model za funkcionisanje u ovom vremenu. Ali takav rad uslovljava i obavezuje – već kad je odabir teme u pitanju ili manja glumačka podjela. Ipak i za nezavisnu produkciju je neophodno obezbijediti novac, kako bi se u ekipi pothranili apetiti i volja za rad. Postalo je sasvim jasno da se ne možemo oslanjati na institucije kulture. U nekim zemljama okruženja, drugačija je situacija. Recimo u Sloveniji ima po dvanaest produkcija na godišnjem nivou, što otvara mogućnosti za sticanje iskustava i napredak u poslu. Istina, kod nas je dobro osmišljen koncept saradnje FDU-a na Cetinju sa institucijama kulture (CNP i Kraljevskim pozorištem Zetski dom), te ispitne i diplomske predstave imaju mogućnost da uđu na repertor, što ne koristi samo mladim akademcima, već i pozorištima. No, taj prostor je nedovoljan za veći rad i može poslužiti samo kao dobar osnov za početak. Sve ostalo je prepušteno individualnom radu. Ponoviću. Prostor ti niko ne daje. I zašto bi? Moraš sam da ga uzmeš i zauzmeš.

I kada su u pitanju naši mladi dramski pisci, trebalo bi im dati više prostora za rad. Cetinjska škola dramaturgije se oslanja isključivo na dramskom pisanju, a često se dešava da se ti rukopisi spreme u fioke i nikada ne realizuju na sceni. To mlade pisce demotivše, jer bi kroz inscenaciju svog djela bogatilo i poboljšavao svoj rukopis. U dobro osmišljenoj korelaciji mladih pisaca, reditelja i glumaca i njihovog angažmana na projektima, mnoge bi se stvari promijenile na bolje. U suprotnom, ostaćemo vječito u istim okvirima, za koje ne želim da vjerujem da su pokazatelj kvaliteta koje ima ovo podneblje.

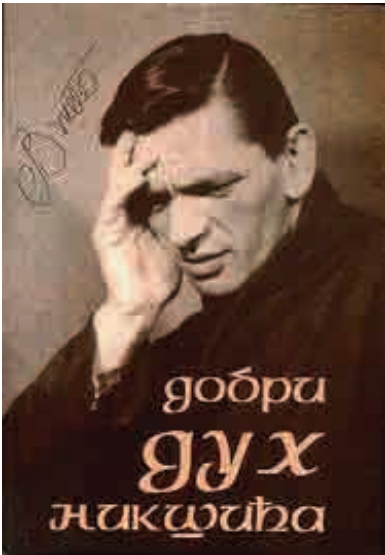
S. Marojević

...Bilježimo...

Novi projekti u Nikšiću

„Vitovi dani“ – internacionalna i multimedijaska manifestacija

Vitomir Vito Nikolić, poznati crnogorski pjesnik, novinar i boem, široj javnosti i kritici je poznat kao osobeni lirik, prefinjenog senzibiliteta, čije stvaralaštvo je obilježilo ne samo crnogorsku poeziju, već i južnoslovensku poeziju druge polovine XX vijeka. Vito je drumovao širom nekadašnje Jugoslavije, gdje je, kao i u Nikšiću, često znao da priređuje književne večeri, najčešće u kafanama, pred brojnom publikom koja ga je prosto obožavala. Bio je i ostao aktuelan, kako tada, tako i danas, u vremenu koje, nažalost nije naklonjeno poeziji. No, šira javnost, pa i kritika, manje, ili skoro nikako nije znala da se taj nikšićki pjesnik bavio i glumom. U Narodnom pozorištu u Nikšiću, Vito Nikolić, je u u dvije sezone (1957. i 1958.) bio član ansambla i odigrao je dvije zapažene uloge. U to vrijeme bio je često angažovan kao statista u predstavama. Takođe, manje je poznato da je Nikolić, svoju antologijsku pjesmu „Prvi snijeg“, posvetio jednoj Sonji, glumici koja je bila angažovana u Narodnom pozorištu, gdje je Vito provodio dosta vremena. U Pozorište je Vita dovela njegova strina Anđa Nikolić, čuvena nikšićka glumica. Pored toga što je Vito imao glumačke ambicije, on je jedan od prvih novinara koji je pisao kritike o izvedenim predstavama na sceni Narodnog pozorišta. Te tekstove početkom šesdesetih godina minulog vijeka, objavljivao je titogradski „Omladinski pokret“. Ove i neke druge manje, ili više poznate priče sa mape Vitovih drumovanja, uskoro će publici biti poznate, kroz programe nove kulturno – umjetničke manifestacije „**Vitovi dani**“, koja će pod sloganom „**Nedjelja u gradu N**“ (po naslovu jedne od pjesamama posvećenih ovom gradu), 27. aprila, početi u Nikšiću. Organizator sedmodnevnog programa festivalskog tipa su NVO „Cehra“ (Alijansa za kulturu, ekologiju i ljudska prava) i NF „Stanislav Čano Koprivica“, koje njeguju kulturu sjećanja i filantropiju.



„*Vitovi dani*“ će biti prestižna tradicionalna multimedijalna i internacionalna manifestacija, koja će imati raznovrsne kulturne sadržaje u više gradova Crne Gore, ali i u regionu, odnosno u svim mjestima gdje je pjesnik „živio, bolovao i lumpovao“, kazao je za „Pozorište“, **Maksim Vujačić**, novinar i publicista, koji decenijama piše zavidne hronike o Nikšiću. Iz njegovog pera je izašlo i pet knjiga, motivisanih likom i djelom Vita Nikolića.

Kruna Vujačićevog višegodišnjeg istraživačkog rada je romansirana biografija „Zatočenik žute gošće“, u kojoj će biti obrađena Nikolićeva poezija i njegov život. To je, uz biografiju Rista Ratkovića, prva knjiga tog žanra o jednom crnogorskom pjesniku. Vujačić ističe da je Nikolić, kulturna znamenitost Nikšića, harizma koja ne blijedi, a legenda o njemu živi na prostorima bivše Jugoslavije.

„*Krenućemo od Nikšića, potom u svim većim gradovima u Crnoj Gori, a manifestacija će imati i internacionalni karakter. Program počinjemo okruglim stolom na temu 'Banjo i Vito'. To će biti razgovor o drumovanjima i lumpovanjima dva velika, potonja*

crnogorska boema i književnika, Branka Banja Šaranovića i Vitomira Vita Nikolića“, kazao nam je Vujačić. On podsjeća da je Šaranović, legendarni profesor i književnik, osobena ličnost, kojem je Vito posvetio jednu pjesmu i priču, a čije je djelo nepravedno zaboravljeno i zapostavljeno. Nakon sesije o dvojici književnika, ističe Vujačić, *manifestacija će biti nastavljena predstavljanjem zbornika radova o Vitovom životu i radu, te premijerom dokumentarnog dugometražnog biografskog filma „U tragu zabo-*

ravu“, mlade rediteljke Maje Janjić. Vujačić naglašava da je film „U tragu zaboravu“ rađen u produkciji „Cehre“ i televizija Nikšić i 777. Njegova premijera će biti u Muzičkoj školi „Dara Čokorilo“, legatu Čana Koprivice. Akteri tog dokumentarnog filmskog naslova, njih dvadeset, su svi Nikšićani, izuzev Abdulaha Sidrana, koji žive u Crnoj Gori i van nje. Uz pomoć tih ljudi, kao i nekih privrednika, institucija i Ministarstva kulture, prikupljena su najskromnija sredstva za njegovo snimanje i produkciju. Troškovi za takav projekat u zemljama okruženja, naglašava Vujačić, kreće se oko 60 000 eura, a budžet ovog filma je desotorostruko niži. To, svakako neće umanjiti njegov kvalitet. Naprotiv, već su stigli pozivi od organizatora međunarodnih festivala filma u Argentini, Londonu, Moskvi, Beogradu. Film će, nakon Nikšića, premijerno biti prikazan prvo u Podgorici, gradu koji je prema riječima Vujačića, šest godina prije Nikšića, dobio ulicu sa Vitovim imenom. Potom slijede nastupi i gostovanja u rodnom Mostaru, Medri, bugarskom gradiću gdje je Vito boravio kao ratno siročić, Kasindolu, kod Sarajeva, Beogradu, u Sloveniji... Uz dugometražni dokumentarac, snimljen je i materijal za TV serijal, od sedam, osam epizoda, koje će biti emitovan u programima TV Nikšić i TV 777, sa kojima su „Cehra“ i Fondacija sklopile ugovor.



Grafit na zgradi u Nikšiću gdje je Vito živio

Organizovano će biti i književno veče posvećeno dobitnicima nagrade „Vito Nikolić“, a koju već godinama dodjeljuje nikšićka Književna zajednica „Vladimir Mijušković“. U saradnji sa Opštinom, organizatori manifestacije planiraju da u Nikšiću otvore spomen sobu, sa zbirkom, a na zgradi gdje je Vito živio od 1962. do 1970. Godine, biće postavljena spomen ploča.

Osim književnih sadržaja „Vitovi dani“, u budućće će biti popunjeni i muzičkim sadržajima, jer poznato je da je oko 20-tak jugoslovenskih muzičara komponovalo Nikolićeve stihove. Održavanjem večeri tih kompozicija, publika će biti upoznata sa Vitovim muzikalnim rimama, a Vujačić, cijeni da je taj pjesnik bio najviše komponovani pjesnik, od svih južnoslovenskih lirika iz tog perioda. „Poznata je ona polemika i sudski epilog sa Mikijem Jevremovićem, koji je Vitu uzeo stihove pjesme 'Pijem'. Postoje svjedočanstva o tome. Ona su objavljena u knjizi, kao autentične izjave svjedoka i sudija u tom sudskom sporu“, pojašnjava Vujačić. Iako je „Cehra“ osnovana prije pola godine, uspostavila je saradnju sa institucijama i pojedincima u zemlji i regionu, koje njeguju kulturnu baštinu svojih sredina.

„Civilizacijski razvoj ne podrazumijeva početak od nule, već nadgradnju postojećih i neprolaznih vrijednosti naše kulture, zaštitu i unapređenje kulturne baštine. Ovo nijesu skromni počeci. Mi smo dužni da njegujemo duh Vita Nikolića i njegove sabraće, kao što su Mirko Banjević, Vukman Otašević, Dragan

Radulović, Milan Dugo Krivookapić i jedinog iz te generacije živog književnika Dušana Govedarice, koji je obilježio rad Književne zajednice 'Vladimir Mijušković'. Govedarica se odužio Vito Nikoliću, uspostavljajući njegovu nagradu, kao i nagradu 'Zaloga', sa kojom je Vito nagrađen i ta nagrada je, da paradoks bude veći, prva koju je taj pjesnik dobio. Prošlo je mnogo godina od kada je Vito umro. Pojedinci su se pokušavali da ožive sjećanje na njega, ali nažalost, nijesu uspjeli. Zbog toga mi imamo potrebu da ovaj grad sačuva trajnu uspomenu na tog znamenitog i najvećeg njegovog pjesnika. Nikolić je bio osobena književna pojava, po kojoj se Nikšić prepoznaje na širem kulturnom planu, ne samo na prostoru bivše Jugoslavije, već i Balkana. U periodu kada je poezija u krizi, što je opet paradoks, Vito je doživio internacionalnu slavu, jer je jedna njegova knjiga pjesama prevedena na ukrajinski jezik, a U Londonu se sada radi prevod na engleskom jeziku. Ljudi iz Amerike se interesuju, ne samo za njegovu poeziju, već i za cjelokupni opus. Poznato je da je Vito, osim poezije, bio i istinski zaljubljenik crnogorske prošlosti. Zbog toga se bavio bavio istraživačkim radom. Ispod njegove prividne jednostavnosti krije se ličnost bogata duhom, talentom i obrazovanjem. Stručni ljudi tek treba da istraže i valorizuju njegovo djelo i da se osvrnu na njegovu ogromnu zaostavštinu te vrste. Ima tu posla za širi krug stručnih ljudi. Vito je drumovao širom bivše Jugoslavije, pa je dosta ljudi bilo povezano za njegovo djelo. Stoga nema sumnje da ova manifestacija neće imati sjajnu budućnost", zaključuje Vujačić.



Na naše pitanje otkud saradnja sa Fondacijom „Ćano Koprivica“, Vujačić podsjeća da je Vito Nikolić, pred samu smrt, u Pobjedi gdje je radio više godina kao novinar, reporter i urednik, dobio otkaz.

„Bolestan, pred kraj života, rezigniran užasom rata, drugog u njegovom životu, Nikolić i njegova porodica su ostali bukvalno na ulici. Ali, kao i mnogo puta do tada, poznati i prvi prvi crnogorski biznismen Stanislav Ćano Koprivica, dobrotvor i čovjek koji je volio Nikšić i ostavio mu mnoge vrijedne zadužbine i pomogao mnogim ljudima u nevolji, sjetio se svog starog prijatelja Vita. Obilazio ga je tih teških ratnih dana. Vita je formalno zaposlio u svom preduzeću Montex da bi primao platu, odnosno, da bi se porodica bukvalno prehranila do nekih novih boljih vremena. Iz pijeteta prema tom gestu, uspostavili smo čvstu saradnju sa Fonacijom 'Ćano Koprivica' i ona se neće odnositi samo na ovaj projekat. U planu su i neke druge priče, koje će prezentovati kulturno nasljeđe ovog kraja, koji je već odavno prepoznat po duhovnom bogatstvu“, najavljuje Vujačić.

S. Marojević

...Bilježimo...

Nove ideje u kulturnoj prepoznatljivosti Nikšića

Stvaraoci kao znamenitosti

Sudeći prema nekim idejama, javno saopštenim, ali i onima koje su još u naznakama, nikšićka kulturna mapa bi u dogledno vrijeme mogla biti prepoznata i kroz nove projekte, koji bi se oslanjali na likove i djela znamenitih poslenika iz kulture, koji su rođeni, ili su stvarali u ovom gradu. Preciznije rečeno radi se o dvije ideje koje su tek plasirane i trećoj, koja je već prerasla u projekat čija se realizacija očekuje krajem aprila, 2016. godine.



Prve dvije inicijative za pokretanje projekata koji bi lokalnu, kao i nacionalnu kulturnu baštinu znatno oboгатili, vezuju se za ime Živka Nikolića, čije je stvaralaštvo ostavilo trajan pečat u crnogorskoj, južnoslovenskoj i evropskoj kinematografiji. Ideja da se u Nikšiću, u Domu revolucije, otvori crnogorski filmski studio koji bi nosio ime tog poznatog sineaste, potekla je nedavno od Blagote Erakovića, istaknutog crnogorskog reditelja.

Eraković je za „Pozorište“, tim povodom, pojasnio da je Ministarstvo za kulturu u Vladi Crne Gore, pokrenulo priču oko otvaranja nacionalnog filmskog studija. Stoga se Eraković pita: „Zbog čega takva jedna filmska institucija ne bi postojala u Nikšiću“? Prema njegovoj ocjeni najadekvatniji prostor gdje bi se ta, za crnogorsku kulturu, kapitalna investicija mogla realizovati je Dom revolucije. Prenamjenom tog objekta u pomenute svrhe ne samo da bi se Nikšić pozicionirao u red savremenih urbanih naselja i kulturnog blaga, već bi se ujedno riješila sudbina tog megalomanskog infrastrukturnog objekta u centru grada, površine 21 738 kvadrata, koji je od 1989. godine, kada su na njemu obustavljeni radovi, nanio dosta štetu gradu i njegovim građanima. Sudeći da je bivši ministar kulture Branislav Mićunović, prije osam godina, najavljivao njegovu rekonstrukciju, za očekivati je da će konačno i to vitalno urbanističko i ne samo takvo pitanje, u ovom gradu početi da se rješava. Eraković predlaže da se iz Nikšića pokrene inicijativa o organizovanju okruglog stola, ili neke druge sesije, na temu izgradnje filmskog studija u Domu revolucije. Rasprava u kojoj bi učestvovali relevantni pojedinci i predstavnici nadležnih organa i institucijana bila bi neophodna, jer bi, cijeni Eraković, ponudila konkretna rješenja, koja bi konačno odredila sudbinu tog objekta, koji je decenijama progutao milione i nažalost veliki broj žrtava. Posebna je priča, o toj ružnoj slici, koju sa sobom nose generacije Nikšićana, ali i onih koji slučajno, ili namjerno, posjete grad pod Trebjesom. Sa idejom Erakovića o izgradnji filmskog studija u Domu revolucije, spontano se nametnulo i pitanje o mogućnosti organizovanja festivala underground filma u Nikšiću, u ljetnjim mjesecima, na otvorenim scenama Gradske tvrđave Bedem, koje mogu da prime do 3 000 gledalaca. Festival bi takođe, nosio ime Živka Nikolića, a organizovan bi bio u cilju afirmacije mladih reditelja, scenarista i drugih filmskih umjetnika. Nagrade bi se odnosile za režiju, scenariju, fotografiju i filmske efekte. Nikšić i Crna Gora, prema navedenim idejama, osim što bi sačuvali lik i djelo Živka Nikolića, po čijem je stvaralaštvu, naša država prepoznata u Evropi i svijetu, dobili bi i projekte po kojima bi bili prepoznati

ne samo u nacionalnim, već i u širim okvirima.

I nedavno najavljena internacionalna i multimedijalna manifestacija „Vitovi dani“, koja će u Nikšiću ubuduće biti tradicionalno organizovana krajem aprila, sudeći po kvalitetu njenih sadržaja, bi mogla biti nova kulturna prepoznatljivost ovog grada. Sa ciljem afirmisanja i njegovanja kulturnog stvaralaštva i baštine ovog kraja, rukovodila se NVO „Cehra“ (Alijansa za kulturu, ekologiju i ljudska prava), koja je inicijator i organizator tog projekta. Uspostavljanje nove manifestacije, koja je



posvećena liku i djelu poznatog nikšićkog literate Vitomira Vita Nikolića, izgradiće se neki novi mostovi u kulturi, ne samo na crnogorskom prostoru, već u svim onim mjestima gdje je pjesnik dru-movao, kao i u onima gdje on fizički nije bio prisutan, ali je njegovo djelo i te kako poznato i priznato, cijene organizatori tog projekta.

S. Marojević

...Umjesto sjećanja...

Manifestacija „Srećan rođendan Živko“

Nikolić – poeta filma

Živko Nikolić je ostavio veliki trag u crnogorskoj, jugoslovenskoj, evropskoj i svjetskoj kinematografiji, zaključak je okruglog stola, koji je pod nazivom „Živko Nikolić i film – kulturna znamenitost i nove perspektive“. Razgovori na tu temu održani su 20. novembra, u Nikšićkom pozorištu, u okviru jednodnevne manifestacije „Srećan rođendan Živko“.

„Mi živimo u Crnoj Gori. Tu smo u Nikšiću. Ovdje su i njegovi rodni Ozrinići i trenutno ne postoji nigdje spomen obilježje da je taj čovjek živio“, kazao je u uvodu rasprave Petar Nikolić, Živkov sin, cijeneći da se ime Živka Nikolića može doživljavati kao nova kulturna znamenitost Nikšića. Praveći digresiju na značaj Živkovog stvaralaštva, koje prema njegovoj ocjeni nije dovoljno prepoznato i cijunjeno, Nikolić je govorio o o potrebi gradnje memorijalnog centra u Ozrinićima. „Podizanjem te vrste zavičajnog spomenika, Crna Gora bi Živku Nikoliću vratila svoj dug. Ozrinići i Nikšić su uži zavičaj i mjesta na kojima je Živko kreirao svoju poetiku, što može biti veoma inspirativno za mlade umjetnike. Posebno što su u krugu od 300 metara, gdje želimo podići takav spomenik, snimljeni filmovi koji su sada u svjetskim kinotekama i antologijama. U Ozrinićima je snimana čuvena scena plesa Jovane Lukine, a u gradu Nikšiću i njegovim prigradskim naseljima, snimljen je i film ‘U ime naroda’“, podsjetio je Nikolić. On je kazao da je Živko imao scenario sa radnim naslovom „Sebi za života“, koji nije uspio da snimi, a govori o potrebi čovjeka da sebi za života podigne spomenik i ostavi trajno sjećanje i neki znak o svome postojanju na planeti Zemlji. Riječ je o scenariju iz poslednjeg perioda Živkovog stvaralaštva.

Prema mišljenju Blagote Erakovića, poznatog crnogorskog reditelja, djelo Živka Nikolića zaslužuje mnogo više od izgradnje spomen obilježja i memorijalnog centra u Ozrinićima.

„Živko je zaslužio da se njegovim imenom zove veliki filmski studio, koji bi se mogao izgraditi u Nikšiću, recimo u Domu revolucije. On je svojim stvaralaštvom mnogo više zaslužio od podizanja memorijalnog centra“, istakao je Eraković. Živko, je prema ocjeni Erakovića, bio poeta filma, koji je na jedinstven način „naslikao“ narod ovog podneblja. „Erik From je rekao da narod koji ne može da uoči svoje negativne strane ne zaslužuje da bude narod. Ako se po tome računa, mi smo daleko ispred naroda iz ovog dijela Evrope, što su pojedini naši stvaraoci uspjeli da urade. Ali niko nije imao to poetsko i sinestetičko nadahnuće, kao Živko“, zaključio je Eraković.



Sa pressa manifestacije „Srećan rođendan Živko“

Poetika crnogorskog mentaliteta je osnova Nikolićevog opusa, ocjena je i Svetozara Bajovića iz opštinskog Sekretarijata za kulturu, sport i mlade. „On predstavlja ne samo autentično svjedočanstvo moralnih postulata, kojih su se mnogi stidjeli, već i cijele etnografske, historiografske i likovne studije, o kojima bi trebalo pisati naučne i kritičke osvrte“, istakao je Bajović.

Andro Martinović, direktor Crnogorske Kinoteke, naveo je da su nedavno urađene nove kopije Živkovih filmova, a posebno je izdvojio značaj predstavljanja njegovog dokumentarnog opusa koji je, kako je

kazao, manje poznat, od igranih filmova.

„Kad pogledate te dokumentarne filmove shvatite da oni bacaju jedno potpuno novo svijetlo na kompletan Nikolićev opus. Između ostalog njemu je prigovarano da mu filmovi idu u grotesku, da odstupaju od realnosti, da tu ima pomalo pretjerivanja. No, kad vidite te dokumentarne filmove, vi vidite, tu jedan majdan Živkovih ideja, koje je on realizovao i u dugometražnom filmu i to na autentičan način. Kod Živkovih filmova imamo jedan paradoks. Njegove filmove prvo je prihvatila publika, pa tek onda kritika“, naglasio je Martinović, navodeći primjer dokumnetarca „Ždrijelo“, iz 1972. godine, u kojem Nikolić prikazuje fenomen našeg mentaliteta i želju da se pobjegne od svog kraja. *„Sad mislite da je to tako lako, da kad se odrekenete tog mjesta, da on više ne postoji u nama. Ne, zapravo taj arhaični mentalitet živi u modernom čovjeku. Taj se arhaični svijet u Živkovim filmovima vraća publici na velikom platnu i zato je publika to mogla lakše da prihvati“,* pojasnio je Martinović.

Dragana Mrkić, glumica iz filma „Iskušavanje đavola“, Živkov stvaralački opus je doživjela kao lavirinte ljudske psihe, iz kojih govore razne duboke priče.

„Ja ga pamtim kao reditelja posebno čudesne estetike. Sjećam se da je namještao krupni kadar po sat i po, što se da vidjeti iz čudesno slikanih likova. On je po mom osjećaju i mišljenju, jedan od najznačajnijih reditelja ne samo u nekadašnjoj Jugoslaviji, već je značajna ličnost svjetske kinematografije“, zaključila je glumica Mrkić.

Na dan Živkovog rođenja održano je niz programa. Centralna svečanost pod nazivom „Noć rađanja genija“ održana je u sali Nikšićkog pozorišta, gdje se ne tako brojna publika podsjetila na antologijske scene iz bogatog stvaralačkog opusa tog reditelja. Prisutni su imali priliku da u performansu koji je izveo njegov sin Petar, upoznaju jednu drugu, manje poznatu i skrivenu stranu ingeniozne ličnosti Nikolića. Tom programu je, kao specijalni gost prisustvovala glumica Dragana Mrkić, koja je u kratkom obraćanju publici još jednom naglasila značaj djela poznatog sineaste. Prezentovan je i portret reditelja, slika ulje na platnu, koju je uradio Petar Nikolić.

U okviru pratećeg programa manifestacije, u restoranu Cicmil, u Tržnom centru Laković, održan je cjelodnevni filmski „Đekna maraton“, a na Motelu „Trebjesa“ organizovano je donatorsko veče, sa bogatim muzičkim programom, na kojem su se predstaviti mladi talenti klasične muzike. Odziv donatora nije bio na očekivanom nivou, ali iz Fonacije su bili zadovoljni što je cjelokupna manifestacija uspješno obilježena.

„Iako donatorski odziv nije bio na očekivanom nivou, pomoć koju smo dobili u simboličnom iznosu nas ohrabruje da postoji volja i interes šire društvene zajednice da se ciljevi za koje se zalažemo, ostvare. Na dostojan način obilježili smo dan rođenja Živka Nikolića, stekli prve prijatelje Fondacije, uspostavili važne kontakte, otpočeli saradnju sa privrednim subjektima, relevantnim državnim insitucijama, privatnim i pravnim licima“, rekli su volonteri Fondacije, koji su pokrenuli cijelu priču o značaju djela Živka Nikolića.

„Fondacija „Živko Nikolić“ postoji već nekoliko godina, a njen rad je do sada bio vezan za Herceg fest. „Kao samostalna institucija, čiji je prefiks Filmska fondacija smo počeli da koristimo 20. novembra, 2015. godine, i dalje ostajemo u čvrstoj saradnji sa Herceg festom, u smislu da će Hercegnovski festival i dalje dodjeljivati nagradu koja nosi Živkovo ime“, naglašavaju u ovom udruženju.

„Filmska fondacija ima za cilj da pomogne u kreiranju neke buduće politike u razvoju kinematografije na ovim prostorima. Neophodno je da sagledamo i šta je identitet crnogorskog filma danas, koja mu je ideja vodilja i da li možemo i sa kojim kapacitetima da se upustimo u tržišnu utakmicu sa evropskim kinematografijama“, kazao je Petar Nikolić, predsjednik Fondacije.

S.Marojević

...Bilježimo ...

„Uvertira“ za obnovu Gradskog orkestra

Donatorsko veče pod nazivom „Uvertira“, sa ciljem da se prikupe sredstva za obnovu **Gradskog orkestra** u Nikšiću, održano je sredinom decembra na sceni **Nikšićkog pozorišta**. Organizatori tog programa **Kulturni centar „Punkt“** i **NVO „Civis Diversus“**. Oni su i inicijatori cijele priče za obnovu Grdskog orkestra, a te večeri okupili su oko sedamdeset muzičara, koji su po simboličnoj cijeni ulaznice od dva eura, zabavljali oko 300 građana. Izvođači, a i publika pokazali su da je Nikšiću potreban orkestar. Istina, na donatorskoj večeri nijesu se pojavili pozvani privrednici grada, kao ni neki zvaničnici i predstavnici institucija. No, to nije obeshrabrilo inicijatore za obnovu Gradskog orkestra, jer su istakli da im masovan odziv građana na donatorskoj večeri, dovoljno govori o opravdanosti njihove ideje.



Gradski orkestar

Okupljeni muzičari, bogatim repertoarom i umijećem, svojim sugrađanima oživjeli su sjećanja na gradsku muziku i njen značaj. Pored Duvačkog orkestra, nastupio je Omladinski orkestar „Zahumlja“, Mali hor Muzičke škole „Dara Čokorilo“, tri dame iz etno grupe „Džanum“, specifičnih vokalnih izraza i muzički sastav simboličnog naziva „Donatori“. Oni su pokazali da u Nikšiću postoji mlada, kreativna snaga, koja doprinosi kulturnom preporodu ovog grada, darujući mu specifičan identitet i avangardni prizvuk. Nakon koncerta mladi muzičari nijesu krili zadovoljstvo, čvrsto vjerujući da će Gradski orkestar, koji je bio prepoznatljiv i po najboljem duvačkom orkestru u regionu, uskoro promarširati ulicama grada. U sali Pozorišta prikazan je i dokumentarni film TV Nikšić, a projekat obnove Gradskog orkestra su podržali: Ministarstvo kulture Crne Gore, Opština Nikšić, Nikšićko pozorište, „Zahumlje“, Muzička škola „Dara Čokorilo“ i Televizija Nikšić.

Fondacija za aktivno građanstvo je obezbijedila osnovna sredstva za pokretanje ove kampanje, a sav novac što se u projektu prikupi u iznosu do 4000 eura, Fonacija će duplirati. Za nabavku instrumenata i druge opreme Orkestra, neophodno je obezbijediti 10 000, a za njegovo funkcionisanje na godišnjem nivou, potrebno je oko 15 000 eura. Orkestrom bi, prema najavi, rukovodio Stefan Bjeletić, profesor trube i član hercegrovskog Gradskog orkestra, koji je kao sedmogodišnjak bio član nikšićkog Orkestra i u njemu bio aktivan sve do njegovog gašenja, 2007. godine. U planu je da Gradski orkestar programe priprema i izvodi na Sceni 213, a u Kulturnom centru „Punkt“ i NVO-i „Civis Diversus“, se nadaju da će iz opštinskog Budžeta ubuduće biti izdvojena sredstva za njegovo kontinuirano funkcionisanje. Gradski orkestar bi u početku bio sastavljen od dvanaest članova, koji su iskusni muzičari, a u sastav bi ušlo i desetak polaznika. Planom je predviđeno da Gradski orkestar u Nikšiću, za pola godine rada okupi oko dvadeset članova.

Organizovano donatorsko veče je samo početak kampanje za obnovu Gradskog orkestra, koji je

od početka XX vijeka bio dio kulturnog života Nikšića. Zbog spleta istorijskih okolnosti, Gradski orkestar je radio sa prekidima. Obnovljen je 1950. godine, a početkom 80-tih godina minulog vijeka, je prestao sa radom. Na inicijativu prof.dr Boža Bakrača, Orkestar je obnovljen 1997. godine, u okviru JU „Zahumlje“.



Kao jedini koncertni amaterski ansambl te vrste u Crnoj Gori, Orkestar je sve do njegovog ponovnog gašenja, 2007. godine, imao zapažene koncerte u zemlji i inostranstvu, a kritika ga je po kvalitetu, svrstala u rang evropskih muzičkih sastava te vrste. To što je Gradski orkestar početkom ovog stoljeća ponovo prestao sa radom, inicijatori njegove obnove, vide kao posljedicu „zapostavljanja kulturnog nasljeđa u Nikšiću, u posljednje tri decenije. Obnavljanje Orkestra je presudno za originalan karakter svakog modernog grada“ – smatraju u Kulturnom centru „Punkt“ i NVO-i „Civis Diversus“. Donacije za obnovu gradskog orkestra prikupljaće se do 1. marta, 2016. godine, a žiro račun na koji se mogu uplatiti sredstva je: 510-73359-56, sa naznakom za Gradski orkestar.

S.Marojević

... Riječ vise...

Književni klub „Poenta poetika“

Pisanju nema kraja



Piše: **mr Goran Radojičić**

Književni klub „Poenta poetika“, drugu kalendarsku godinu postojanja i rada završava osnažen, jer su okupljeni mladi književni stvaraoci, svojim proznim i poetskim radovima iskristalisali njegovu prepoznatljivost. Istovremeno, literati – članovi tog Kluba, su stvaralačkom sinergijom i interakcijom sa publikom, stekli bogato iskustvo koje otvara nove horizonte.

Kontinuiranim programom u minule dvije godine, Klub „Poenta poetika“ je pokazao da je Nikšić grad književnosti i sredina koja njeguje i prepoznaje „lijepu riječ“, a ona ruši trivijalnosti i gradi mostove univerzuma, zvanog umjetnost. Vrijednost i smisao postojanja Kluba je u svakoj dobro napisanoj i lijepo izgovorenoj riječi, koja potom, kroz raznovrsne programe, niže kockice mozaika stvaralačke energije mladosti ovog podneblja, koja na bijelom papiru bilježi, ukazuje i opominje. Svrha književnosti i jeste u tome da ima društveni karakter, jer pripovijedač, ili poeta, ne služe ničemu ako nijesu u službi čovjeka i čovječnosti. Svjesni te činjenice i uloge i značaja književnog stvaralaštva, „Poenta poetika“ je mladima ovog grada širom otvorila vrata, posebno onima koji će svojim stvaralaštvom u Klubu, ili prisustvom u publici, dočarati istinu kao prirodnu posljedicu samog toka života. Iluzijama mjesta nema! U tome je i vrijednost „Poente poetike“, njena misija i svrha postojanja.

Realizovani programi i sadržaji jasno su profilisali koncept nikšićkog Književnog kluba „Poente poetike“ na crnogorskoj književnoj sceni. Klub je u 2015. godini, organizovao oko 15 raznovrsnih programa, a upriličene književne večeri, promocije novih knjiga u klubovima i na scenama u Nikšiću i Crnoj Gori, bile su ne samo u službi afirmacije književnosti, već i u uspostavljanju novih kontakata sa pojedincima i institucijama. Uspostavljena čvrsta saradnja sa KIC-om „Budo Tomović“ i Forumom mladih pjesnika iz Podgorice, kao i sa Centrom za kulturu Plužine, uvod su u ono što mlade književnike Nikšića očekuje u periodu koji tek dolazi.

Ono o čemu se i u posljednje vrijeme najviše govorilo je Zbornik radova članova Kluba, čiji je materijal već pripremljen za izdavanje. Rukopisi su odabrani, ostala je samo njihova tehnička priprema, tako da će prva zajednička knjiga radova članova „Poente poetike“ uskoro izaći iz štampe. Neki članovi Kluba, među kojima su: Ana Pejović, Marijana Blečić i Sava Radulović, već imaju objavljene knjige poezije, što čini posebnu vrijednost ovog udruženja mladih nikšićkih književnika. Klub je u novembru ove godine predstavio i sedam mladih pjesnika, koji su njegovi novi članovi. Nakon organizovanja te večeri, „Poenti poetici“ se priključilo i nekoliko recitatora srednjoškolskog i studentskog uzrasta, što je dodatno osvježilo i obogatilo programe. Mladost je budućnost književne scene Nikšića, jer će već naredne generacije, pominjati Lazara, Marka, Sonju, Saru, kao što mi danas pominjemo Duga, Vita, Vukmana, Dragana...

Osim autorske poezije u planu je organizovanje tematskih večeri posvećenih poeziji velikih pjesnika, a Književni klub „Poenta poetika“ insistira na vezi sa muzičkom umjetnosti. Na večerima poezije Kluba, stihovi se govore uz muzičku pratnju, jer poezija i muzika su komplementarne umjetnosti. Takvo poimanje poezije i muzike izrodilo je organizovanje uspješne večeri narodne lirske poezije, u kojoj je muzika imala vrlo bitnu ulogu. Publika se tim programom podsjetila na nesumnjiv značaj te vrste poezije, ali i izvorne muzike i pjesme.

Raznovrsni programi privlače i veće interesovanje publike, posebno mlade, koja je pokretač Kluba, jer osim književnosti, članovi „Poente poetike“ stvaraju i mladu publiku, njeguju je, vodeći pri

tom računa o njenim prohtjevima i željama, ali istovremeno zahtijevajući od nje određeni nivo poznavanja književnosti i kulturnog ponašanja. Iako se danas često može čuti „da mladi nijesu kulturni na javnim mjestima“, „Poenta poetika“ to demantuje, jer njeni članovi i publika grade jedan novi svijet: ljepši, kulturniji, obrazovaniji i prefinjeniji, kako u djelima mladih stvaralaca, tako i u stvarnosti.



Literate „Poenta poetike“ u sali Dodesta

Za rad „Poente poetike“ posebno je značajna saradnja sa nikšićkom i crnogorskom medijskom scenom. Na tom polju prednjači saradnja sa redakcijom Radio Nikšića, jer se na njegovim talasima, u specijalizovanoj emisiji, svake sedmice, četvrtkom, u 14 i 30, predstavljaju mladi stvaraoci. Programe Kluba, bez izuzetka, prate svi pisani mediji u Crnoj Gori, radio, televizije i portali, a sve češće dobijamo prostor i u književnim i drugim časopisima koji se bave kulturom.

Iza nečijeg uspjeha, po nepisanom pravilu uvijek stoje pojedinci i institucije. „Poenta poetika“ ne bi postojala na ovako uspješan način bez podrške književnika Obrada Nenezića, Voja Krivokapića, direktora „Zahumlja“ i zaposlenih u toj ustanovi, te Ministarstva kulture, Opštine Nikšić, RTV Nikšić, časopisa „Pozorište“ i većine medija u Crnoj Gori. Klub je za uspjeh posebno zahvalan svojoj publici, koja mu daje smisao rada. Zbog toga će njegovi članovi i dalje „pričati“ i pisati, jer kako reče Nobelovac Ivo Andrić; „Način i oblici pričanja mijenjaju se sa vremenom i prilikama, ali potreba za pričom i pričanjem ostaje, a priča teče dalje i pričanju kraja nema“.

...Bilješka iz publike...

Za pjesnikinju Gordanu Sarić pozorište je drugi dom

Kultura je simfonija života

Gordani Sarić, poznatoj nikšićkoj pjesnikinji, proznom piscu i profesorici francuskog jezika, gluma je nedosanjani san iz djetinjstva i rane mladosti. Rođena je u Konjicu, bosanskohercegovačkom gradiću, ušuškanoj u prelijepom planinskom ambijentu, na ušću Trešanice u Neretvu. Pjesnikinja je djetinjstvo i ranu mladost provela u rodnome mjestu, gdje je bila član više udruženja i sekcija. Posebno je bila uspješna u literarnim i dramskim aktivnostima. Još u osnovnoj školi, a kasnije i u gimnaziji, počela je da piše poeziju, radujući se svakoj novoj rimi, ali i ulozi u nekom pozorišnom komadu. Umjetnost je i tada bila njena zvijezda vodilja. Sanjala je da će postati glumica, jer je glumu doživjela kao uzvišenu i Bogom danu profesiju. Pored porodice, mjetnost je moto života ove nikšićke pjesnikinje. Ona je doživljavala kao dar od Boga. U otkrivanju svog unutrašnjeg Ja, pjesnikinja ne ističe svoju „plavu krv“, jer je po ocu grofovskog porijekla iz Mađarske.



Od malena sam osjećala da pripadam svijetu umjetnosti. Gluma me je posebno privlačila. Kako sam rasla, bila sam sve više odlučnija da studiram pozorišnu akademiju. Krišom sam se pripremila za prijemni ispit za sarajevsku Akademiju. Bila sam pripremila ulogu Laure, iz Krležine drame „U agoniji“. No, to su vremena kada se riječ roditelja, ili staratelja bila svetinja, pa sam za tu moju odluku morala tražiti dozvolu od roditelja. Mjesecima sam se kanila da saopštim očuhu tu moju veliku želju. Kada sam konačno prikupila hrabrost da ga pitam za dozvolu, odgovor je bio negativan, što sam negdje i pretpostavljala. Bio je kategoričan u svom stavu da ne upišem Akademiju u Sarajevu. Jednostavno, nije bilo dalje razgovora na tu

temu. U Sarajevo sam otišla, ali ne na prijemni za glumu, već da upišem studij za francuski jezik i književnost i latinski jezik. No, to me nije obeshrabrilo, niti je prekinulo moju ljubav prema glumi. Po dolasku na studije, odmah sam se upisala u Akademsko kulturno – umjetničko društvo „Slobodan Princip Seljo“, u Sarajevu. U tom Pozorištu sam provela pet godina. Igrala sam glavne uloge, za koje sam dobila prestižne nagrade. Sa ansamblom „Selja“ često sam putovala. Na internacionalnom festivalu, u francuskom gradu Lulu, na francuskom jeziku iznijela sam prolog i epilog dramskog djela „Ljubovnaja zavist čerez jedne cipele“, Joakima Vujića, za koju sam dobila i nagradu. Kasnije smo sa tom predstavom nastupali na festivalima u poznatim evropskim centrima. Iz tog perioda, za glumu sam dobila dvije nagrade. Dobitnik sam i prve nagrade za najbolje recitacitovanje u Sarajevu. No, tu nagradu sam posebno ponosna, jer sam je dobila u jakoj konkurenciji, koju su činili i neki kasnije vrsni glumci. Radila sam kao spiker u Radio Sarajevu, u omladinskim emisijama. U to vrijeme sam počela uveliko da pišem, a pjesme sam objavljivala u studentskom listu „Naši dani“ i emisijama Radio Sarajeva. Dakle, čitavo moje djetinjstvo i mladost kretali su se na talasima kulture i umjetnosti...

Tako je bilo i kasnije... Kada je u junu 1970. godine, Gordana krunisala brakom studentsku ljubav sa Momčilom Momom Sarićem, poznatim kardiologom, došla je u Nikšić. Ovaj grad i njegove ljude je nesebično zavoljela. Pored porodice, cio svoj život, posvetila je kulturi ovog grada. Kao pjesnikinja, prozna spisateljica, profesorka, organizatorica i voditeljka brojnih manifestacija, ali i kao humanista, decenijama aktivno učestvuje u brojnim manifestacijama u Nikšiću i Crnoj Gori. Na njenu ideju

pokrenute su brojni kulturno – umjetnički programi i sadržaji, koji ne afirmišu samo kulturu i umjetnost ovog grada, već su prerasli u tradiciju ovog podneblja. Osjetili su to i prepoznali Nikšićani. Za izvanredne rezultate iz oblasti kulture dobila je najveće priznanje Nikšića „Nagradu oslobođenja grada“. I pojedinci, bilo da je riječ o građanima, naučnim radnicima, ili poslenicima kulture i medija, Gordanu doživljavaju kao damu od stila, pjesnikinju osobenog umjetničkog senzibiliteta. Branka Tanasijević, sociolog, o Gordani je zapisala: „Čini se kao da nam je došla iz nekog izvanvremenog svijeta punog sunca, svjetlosti i muzike, iz svijeta u kome je naučila da voli i bude voljena“. Nikšićki pjesnik Beli Adžić, je napisao stihove „Sjaj pjesnikinje“, inspirisan Gordaninim bićem i stvaralaštvom.

*Srećan je grad koji te ima,
ti ženo širokog srca
i duše mekane i tihe.*

*Dobrotom zračiš,
široki osmijeh ko sunce sija.
Samo te može dobar čovjek shvatiti
jer ti si od boga Nikšiću data diva.*

*Ti si od sunca iskra
koja u ovom sumornom vremenu sija,
sve što radiš, radiš da traje,
cijelim bićem si ljepota i poezija.*

*Tvojim stihovima ljubav se uči,
uz tvoj osmijeh dobrotu,
a ti nisi od juče,
odavno si kulture simfonija.*

(Iz pjesme „Sjaj pjesnikinje“, Beli Adžić)

Gordana uživa u svakom danu, ali pjesme ne piše svaki dan. Motive nalazi u ljubavi, ljepoti života i prirode. Svi oni stihovi koje je napisala u prvom licu jednine, nastali su iz ljubavi prema njenom Momu, a oni drugi nastali su iz motiva istinitih priča. Dobar dio stihova inspirisan je i njenom djecom, Natašom i Igorom, unučadima, majkom, a ima dosta i onih koji govore o Bogu, duši, prolaznosti... Ali, u osnovi svih njenih poetskih, ali i proznih naslova je ljubav. Ona je osnov njenog života i pokretač stvaralaštva. To je primijetio i Srba Ignjatović, književni kritičar, koji je o stvaralaštvu pjesnikinje Gordane Sarić, između ostalog, napisao: „Ja sam se divio toj neizmernoj energiji ljubavi koja zrači iz poezije Gordane Sarić. Ljubav je tu kao u 'Pesmi nad pesmama', kao u svetim spisima iz najstarijeg doba, ono iz čega sve proizilazi i u šta se uliva“. Pero Zubac, poznati pjesnik, o njenoj poeziji je zapisao: „Toliko nježnosti i blagosti, osjećaja za opis unutarnjeg viđenja svijeta, otmenosti i smirenosti, poetske gospostenosti strofa, odavno nijesam sreo u jednim koricama“.

I, zaista pjesnikinja Sarić uživa dok piše. Poseban čar joj predstavljaju čitanje i recitovanje stihova: Stevana Raičkovića, Vita Nikolića, Aleksandra Lesa Ivanovića, Dušana Kostića, Slobodana Vučinića, Matije Bečkovića, Jovana Dučića, Stevana Rakića, Alekse Šantića i Desanke Maksimović, kao i drugih, njima srodnih poeta. No, osim što piše Gordana vodi izuzetno sadržajan kulturni život i prati skoro sva kulturna dešavanja u gradu. No, ipak pozorištu se najviše raduje. Njemu se, kaže klanja, jer je on hram svih umjetnosti, ali i njena velika ljubav. Posebna!

Ja se bavim poezijom, ali za mene je i dalje pozorište posebna umjetnost. Nijednu predstavu koja je na repertoaru ne propuštam, sem ako nijesam u Nikšiću. Ja jednostavno uživam dok gledam glumce. Volim tu magiju teatra. Ja kada vidim glumca, posebno dobrog, u meni se sve topi od te

uzvišene ljepote. Obožavam i muziku, posebno klasičnu. Operu izuzetno volim. Slikarstvom sam opčinjena. Sve to pojedinačno ima svoju neprocjenjivu draž. Pozorište to ujedini, pa je zbog toga ono toliko uzvišeno. Za mene je prava radost kada Nikšićko pozorište, održava Festival glumca, gdje mogu da uživam u ostvarenjima naših glumaca, kao i onih najboljih iz čitavog regiona.

Iz te Gordanine opčinjenosti teatrom i glumcima, na nikšićkom Festivalu glumca, nastala je i pjesma „Kao Panonija široko ti srce“, posvećena Miri Banjac.

*Kao Panonija široko Ti srce,
prostrano i zlatno sred zreloga klasja,
s oreolom sjajnim čežnjive ravnice,
Carstvom iluzija dahom sunca sja.*

*Duša Ti je tkana od nježnosti,
od osmijeha toplih suncokretnih polja,
od riječi bisernih čudesne blagosti,
što se nižu poput zvjezdanih dragulja.*

*U Tebi bije damar srca drugih,
proživljavaš stotine radosti i tuga,
snagom svojih moći sugestivnih
pronosiš život kroz sjećanja duga.*

*Kao Panonija široko Ti srce,
prostrano i zlatno sred zreloga klasja,
s oreolom sjajnim čežnjive ravnice,
carstvom iluzija dahom sunca sja.*

Gordana Sarić do sada je objavila 18 knjiga proze i poezije za djecu i odrasle. Pored osamnaestoseptembarske nagrade grada Nikšića, Gordana je dobitnica mnogih drugih prestižnih nagrada i priznanja za književnost, među kojima su: nagrada na konkursu Radija i Doma kulture u Ivanjici za najljepšu ljubavnu pjesmu, nagrade stručnog žirija kritike i udruženih izdavača Srbije za njegovanje klasike i romantizma u poeziji, nagrade „Zaloga“ književnog kluba „Vladimir Mijušković“ i brojnih drugih priznanja za stvaralaštvo i razvoj kulture. Njena zbirka „Kraljevstvo Šigi Migi“ proglašena je za najbolju knjigu dječije poezije za 2010 godinu od strane stručnog žirija Udruženja književnika za djecu i omladinu Crne Gore. U izdanju Zavoda za udžbenike objavila je i CD „Pjesmoslov“, koji se koristi kao nastavno sredstvo u drugom razredu osnovne škole. Iz štampe je nedavno izašla nova zbirka poezije, pod naslovom „Za tebe ljubavi moja“. Za Anu Pejović, magistarku književnosti, nova knjiga Gordane Sarić je „poezija najsuptilnijih osjećanja“, koja potvrđuje „da je poezija moćno sredstvo za detektovanje ljudskih osjećaja i za buđenje emocija koje ljubav uzdižu na najviše mjesto u našim životima“. Zbog te misije Gordana Sarić nastavlja da stvara u Nikšiću, gradu njenog života i ljubavi.

S. Marojević

FILM

Prof.dr Zoran Koprivica

**Osnovni analitički problemi u postupku estetskog sagledavanja poetike
Živka Nikolića**

&

**Dokumentarna poetika Vladimira Perovića
(idejno-tematske sličnosti i kontingentni uticaji poetike Živka Nikolića)**

Osnovni analitički problemi u postupku estetskog sagledavanja poetike Živka Nikolića

Da li između poetike kao konceptualnog okvira autora i estetike kao discipline koja se bavi umjetničkim vrijednosti djela, i aksioloških parametara koji ga u tom smislu određuju, treba povlačiti graničnu liniju, pitanja je koje je u teorijskoj misli *in continuo* prisutno još od vremena kada se uočila potreba za ovim vidom hermeneutičkog distingviranja. Cvetan Todorov, podržavajući stanovište da vrijednosni sud o umjetničkom djelu prevashodno zavisi od strukture tog djela, ipak ističe da struktura nije jedini aksiološko uporište njegovih tumača.¹ Jasno je od kolikog je značaja ova Todorovljeva teza prenesena u ravan vrednovanja filmskih umjetničkih djela, budući da implicira potrebu njihovog cjelovitog analitičkog sagledavanja ne samo iz ugla njihove strukturalne određenosti.² Stoga, rekli bismo, i analitički valjan i sveobuhvatan hermeneutički pristup koji implicira neophodnost prisustva svih elemenata značenjske strukture, bolje reći svih njenih 'aktivnih' konstituenti, u procesu njihovog sveobuhvatnog dijegetičkog sagledavanja mora biti u potpunosti okrenut ne samo unutarnjim strukturnim i semantičkim vrijednostima analizovanih djela, već i svim estetskim anastomozama koje upućuju na raznovrsne kompatibilne /i komplementarne!/ vidove umjetničke konceptualizacije.

Samo po sebi je jasno od kolikog je značaja jedan ovakav pristup primijenjen na naš analitički proserde. Drugim riječima, hermeneutičko sagledavanje Nikolićeve poetike i pojedinih njenih posebno sa teorijskog stanovišta značajnih dijegetičkih konstituenti, odnosno referencijalnih estetskih konstanti, nikako nije moguće bez njenog dovođenja u direktnu vezu sa ostalim, konceptualno i estetički zaokruženim oblikovnim formama. Stoga, čini se, s pravom možemo reći, iako suočeni i sa drugačijim, kvazi-analitičkim tumačenjima, da intertekstualno prožimanje čini jednu od ključnih komponenti poetske fakture Nikolićevih filmova i istovremeno polaznu premise bez koje je nemoguće, u ma kako valjano osmišljenom metodološko-analitičkom proserdeu, sagledati njenu cjelovitost, tačnije, odrediti njena suštinska strukturalno-estetska i dijegetička svojstva. To drugim riječima znači da je Nikolićeva poetika po svim svojim ključnim obilježjima poetika otvorenog diskursa. Iz tog razloga je njeno svođenje na ograničenu značenjsku strukturu, semantički okvir inherentan jedino i isključivo filmskom narativnom kodu, jednosmjerno i neutemeljeno.³ To dalje znači da je sagledavanje širokog opsega poetske fakture Nikolićevih filmova, jednako dokumentarnih i igranih, moguće ostvariti jedino minucioznim iščitavanjem svih njenih konstitutivnih slojeva. Svaki od njih u Nikolićevoj poetici ima svoje osobeno mjesto, svoj značaj /i svoje značenje!/, pa je, sledstveno tome, faktor estetičke proizvoljnosti u njihovom tumačenju, uz isticanje autorove navodne nemotivisnosti da u cjelosti dijegetički osmisli problem kojim se bavi, u potpunosti isključen. Najviše iz tog razloga namjera nam je da ukažemo na one segmente poetske fakture Nikolićevih filmova koje je, na prevashodno naučnim osnovama, moguće uključiti u sveobuhvatan istraživački proserde i usmjeriti ga u pravcu konkretnih analitičkih sagledavanja njene suštine:

¹ Cvetan Todorov, *Poetika*. 'Filip Višnjić', Beograd, 1986, str.80.

² Tu se u prvom redu misli na stilističke, kompozicione i tehničke aspekte, dakle one koji presudno utiču na uobličenje filmskog djela.

³ Pri tom moramo, takođe, istaći, i ne samo kada su ovaj umjetnik i umjetnost o kojoj govorimo u pitanju, što se u teoriji nerijetko previđa ili se preko toga olako prelazi, da se porad nekakvih kontingentnih otkrića kojima bi trebalo baciti novo svjetlo na poetiku nekog autora, prenebregavaju suštinski problemi kojima bi se, zapravo, trebalo baviti.

- a) geo-etnički pristup autora kao fundamentalni dijegetički agens (idiosinkrazija kao globalna poetska metafora);
- b) jedinstvena estetska sinteza u kojoj intertekstualna prožimanja čine jedno od njenih suštinskih svojstava (izdizanje problema na nivo estetske činjenice);
- c) ukazivanje na kontekstualni okvir i okolnosti unutar kojih filmovi nastaju; odsustvo nefunkcionalne i redundantne faktografije;
- d) dosljedno traganje za arhetipom – osnovnom smjernicom autorove umjetničke sublimacije;
- e) drame čekanja i drame odlazaka (usud atavističkog prepoznavanja kao ‘kopče’ u vremenu nestajanja);
- f) kontinualno prisustvo toposa ljubavi (razzdani eros i strasti kao čest motiv prelaska sa uzvišeno-heroijskog na katarzički-komično) i toposa smrti (apsurd svetkovine tanatosa, besmisleni sukobi i hipokrizija ‘ožalošćenih’);
- g) traganja za ‘transcendentnim dodirima’ (Bog kao apsolutna imanencija);
- h) mali čovjek – junak koji „nudi neposredniju sudbinu“ (Živko Nikolić);
- i) festivna sfera i humor koji se rađa iz depresije, kao jedna od ključnih odrednica etosa Nikolićevih junaka;
- j) idiolekt kao polazište u profilaciji lika;
- k) vjera u moralno poštenje vs. ‘žoržijada’ ili ‘sposobnost’ (groteskna ‘inicijacija *osrednjaka*’);
- l) ‘politička fizika’ (Johanes Fabijan) kao metafora – transformacija referencijalne u kondenzovanu simboliku sa obilježjima ironije i sarkazma;
- m) istina i represivno pravo na nju; ideološka indoktrinacija i obezličena masa kao dekor ohlokratskih moćnika;
- n) mitologeme o moći zla (zlo u ljudima; demistifikacija satanskog u čovjeku; implicitno prisustvo teodiceje);
- o) umjetnost kao Nikolićevo uporište; prisustvo aleteje kao suštinske paradigme njegovog umjetničkog *vjeruju*;
- p) Nikolićeva, kako je često isticano, ‘antejska vezanost’ za Crnu Goru i njene ‘mitske šifre’, kao ključ za tumačenje njegove svekolike poetike;
- r) pokušaji stigmatizacije autora od strane kritike niskog nivoa (ukazivanje na rediteljski elitizam, nekomunikativnost, ‘opterećujuće’ metafizičke premise).

Originalna i samosvojna, ali po svojim suštinskim svojstvima univerzalna, Nikolićeva poetika jedinstvena je i izvan vremena i prostora u kojem je stvarao. Ukoliko bismo se usudili da tragamo za njenim pandanima, mišljenja smo da je po svom idejno-tematskom sklopu i snažnoj likovnoj ekspresivnosti, sa naglašenim elementima folklornog, mitskog i arhetipskog /ne govorimo, dakle, o uzorima!/, Nikolićeva poetika veoma bliska poetici Sergeja Paradžanova, na određeni način i poetikama Federika Felinija i Akira Kurosave.⁴ Nikolićeva estetika realističnog okrenuta je istraživanju onih posebnosti koje su bliske saznavnim i perceptivnim moćima gledalaca, kojima se želi predstaviti punoća i cjelovitost utiska u onome što sovjetski filmski reditelj i teoretičar Vsevolod Pudovkin naziva ‘umnoženim uvidom u stvarnost’. Ta, uslovno rečeno, primijenjena estetika sa eksplicitnim tradicionalnim i arhetipskim i implicitnim sinkretičkim ligaturama, od primarne je važnosti kako za sagledavanje primarnih parametara Nikolićevog poetskog diskursa, tako i određenih intertekstualnih i meta-strukturalnih konstituenti, jednako kao i za sagledavanje njihovog pojedinačnog /analitički izdvojenog!/ generičko-signifikativnog okvira, odnosno koda. Drugim riječima, pojedini elementi realističke fature Nikolićevih filmova imaju svoje estetske posebnosti koje su istovremeno i korelativne spone i katalizatori u stvaranju cjelovitosti utiska. U svojim temeljnim i sadržajnim ‘traganjima’, Nikolić je težio jednostavnoj i čistoj, ali u isti mah i prepoznatljivoj pojavnosti oličenoj u nepatvorenoj, iskonskoj, sveprožimajućoj ljepoti kao njenom eternalnom svojstvu. Svi izražajni oblici, ponekad su to gledaocu

⁴ Tražanje (dijahronijskih) analogona u tom smislu moglo bi da nas odvede u opsežnu studija, po obimu znatno širu i kompleksniju od ove.

prepoznatljivi erzaci, metafore ili simboli, usmjereni su u pravcu ostvarivanja pune estetske komunikacije između prezentovanog djela i publike. Zato sa sigurnošću možemo reći da je Nikolić težio uspostavljanju totalne, objedinjujuće i sveprožimajuće estetike kao neophodnom uslovu za realizaciju cjelovitosti i punoće utiska, ali i estetike koja za cilj ima konkretizaciju /katkad i demistifikaciju!/ objektivne stvarnosti, odnosno njenog adekvatnog dijegetičkog predstavljanja na način kako je to bila praksa i u drugim kinematografijama krajem prošlog vijeka. To dalje znači da se osnovne smjernice estetske fakture Nikolićevih filmova i njene vrijednosti unutar te i takve posebnosti mogu tumačiti kako iz morfološkog i semantičkog ugla i njima inherentnih sredstava estetskog oblikovanja tako i iz ugla estetskih utisaka i doživljaja i raznovrsnih oblika ljepote koji se njima ostvaruju. Taj estetski specifikum koji karakteriše Nikolićeva filmove, u svom osnovnom određenju imanentan svim slojevima njihove dijegetičke strukture, ne zahtijeva, dakle, primjenu nekih posebnih aksioloških parametara, odnosno kriterijuma estetičkog i teorijskog vrednovanja. Tom hermeneutičkom logikom se i mi u radu o ovom našem značajnom stvaraocu prevashodno rukovodimo.⁵

Za Nikolića umjetnost je bila jedini istinski put pročišćenja i preobražaja /uzvišeni katharsis!/ i istovremeno jedan od načina razotkrivanja čovjekovog unutarnjeg bića. Istaknimo pri tom i njegovu odgovornost umjetnika i hrabrost kojom je protkano i na kojoj se zasniva svekoliko njegovo djelo, da se traganjući za istinom suoči sa ‘zabranjenim’ temama. To je, po Nikoliću, jedini mogući put, put odricanja i apsolutne posvećenosti i ‘žrtve’ koju umjetnost traži. Žrtve koju je, katkad, kao u njegovom slučaju, teško razlučiti od uzvišenog mučeništva, ali i jedini kompromis na koji je on, bez obzira na krajnji ishod, mogao da pristane.⁶ Estetsko uobličavanje umjetničkog djela koje, po Ingardenu, “svojom strukturom i svojim svojstvima uvek prevazilazi ono što predstavlja fizički osnov njegovog bića”,⁷ ili pak “biva hotimična projekcija već gotovog mita na skupnu uobrazilju”,⁸ kako ističe Lešek Kolakovski, za Nikolića je, nesumnjivo, predstavljalo suštinsko načelo i polazište. Dva pomenuta aspekta umjetničkog djela, ontološki i mitski, prvi, formalni, koji nadilazi svoj *ontos*, ‘fizički osnov’ bića u kojem se ostvaruje, i drugi, implicitno prisutan, kojim se definiše njegov idejno-tematski okvir, čine uslov *sine qua non* Nikolićeve estetske izražajnosti. Njihova unutartekstualna dijegetička prožimanja u cjelosti konstituišu izražajnu fakturu njegovih filmskih priča čineći je osobenom po mnogim njenim estetskim svojstvima.

O Nikolićevim umjetničkim traganjima možemo govoriti i kao o svojevrsnoj askezi.⁹ Esencijalna svojstva objektivizacije duhovnog on je prevashodno prepoznavao u filmu kao kompleksnoj strukturi unutar koje je moguće ostvarivanje cjelovite umjetničke vizije. Mišel Fuko podsjeća na značenje termina ‘askezis’ u kontekstu njegovog primordijalnog tumačenja, ističući značaj “istinskih i razumnih diskursa”, koji su, po njemu, potrebni ‘logoi’, odnosno ‘oprema’ kojom je moguće ostvariti askezu u nauci i umjetnosti. Ako ovo Fukoovo zapažanje prenesemo u ravan naših teorijskih istraživanja sa sigurnošću možemo reći da se svekolika Nikolićeva poetika bazira upravo na tako označenom diskursu /i takvim logoima!/, onim kojima je *istina* primarno i jedino polazište i opredjeljenje.¹⁰

⁵ To, s druge strane, ne znači da bi se trebalo prepusti samovoljni metodološki nekonzistentnog tumačenja i vrednovanje poetike ovog ili bilo kog drugog autora, već pokušati naći tačku presjeka koja na najpotpuniji način oslikava suštinske vrijednosti njegove poetike, a ne ugrožava u nauci opšteprihvaćene heuristički principe.

⁶ Pomenimo u tom smislu referentan citat Mire Mihelič koja se bavila problemom ovog odnosa: “Kakva odgovornost za svakoga koji se uputio tim putem i takođe kakva hrabrost krajnje istinoljubivosti koja u mnogim slučajevima od umetnika zahteva velika odricanja i skoro mučeništvo!” /Mira Mihelič, *Uobličavanje stvarnosti i umetnosti*. Književnost 10-11, 1983, str.1707./ Kod Nikolića, pregaoca i posvećenika, nije teško prepoznati navedeno u ovom citatu.

⁷ Roman Ingarden. *Doživljaj, umetničko delo i vrednost*. Nolit, Beograd, 1975, str.187.

⁸ Lešek Kolakovski. *Prisutnost mita*. Rad, Beograd, 1989, str.48.

⁹ To, s druge strane, ne znači da izvan filma za Nikolića nije postojalo neko drugo polje umjetničkog traganja /i djelovanja!/, naprotiv. Želimo samo da podvučemo da je estetsko istraživanje u oblasti filmske umjetnosti Nikolić pretpostavljao ostalima. Posebno treba imati u vidu činjenicu da je Nikolić po vokaciji bio likovni umjetnik, što se očituje u svim njegovim filmovima.

¹⁰ Mišel Fuko, *Predavanja (kratak sadržaj) 1970-1982*. Bratstvo-jedinstvo, Novi Sad, 1990, str.131.

Prof. dr Zoran Koprivica

Dokumentarna poetika Vladimira Perovića (idejno-tematske sličnosti i kontingentni uticaji poetike Živka Nikolića)

Pitanje koje se neizostavno nameće u predstavljanja poetike jednog autora, u ovom slučaju filmskog, moglo bi da glasi: šta je to što čini njen suštinski aspekt i po čemu je razlikuje od poetika drugih autora istoznačne žanrovske orijentacije? Dakako, govorimo o dokumentarnom filmu kao isključivom žanrovskom opredjeljenju reditelja Vladimira Perovića. No, prije nego dam odgovor na to pitanje koje čini osnovu ovoga rada, citiraću jednog od najuticajnijih filmskih reditelja s početka dvadesetog vijeka, Žana Vigoa, koji tumačeći „dokumentovanu tačku gledišta“, kako je on naziva, kaže: „*Vidite, film upravo mnogo više trpi zbog pogrešnog razmišljanja nego zbog nedostatka razmišljanja uopšte*“.¹¹ Danas se, očigledno, pored pogrešnog diskurzivnog, pogrešno razmišlja i o društvenom i ukupnom kulturološkom značaju filma. Za takvo stanje u našoj kinematografiji, jedan od relevantnih adresata trebalo bi da bude filmska kritika. Ali problem je u tome što ona kod nas ne postoji, ukoliko izuzmemo neakademska, „preskriptivnu“ i „pseudo-didaktičku“ kritiku u pojedinim dnevnim listovima i časopisima. I, konačno, ono što čini krunu pogrešnog razmišljanja i što bi moralo da nas kao društvo koje promovise multikulturalne vrijednosti ozbiljno zabrine jeste idejno-tematski okvir naših savremenih filmova, koji u većini predstavlja kvazi-manirističko povodenje za filmovima koji nemaju nikakvih dodirnih tačaka kako sa našom savremenom stvarnošću tako i sa našom kulturnom prošlošću i istorijom. Filmski autori, ili kvazi-autori, koji uporište pronalaze u ultra-modernoj estetici oličenoj u sajberpanku, apokaliptičnim urbanim i distopijskim projekcijama i kojekakvim fleš i forvard mistifikacijama, vjerovatno bi mogli da odgovore kontra-pitanjem: A zar bi to (taj odnos prema vlastitoj kulturi!) morali (takvi filmovi!) obavezno da iskazuju?

Jedan od rijetkih filmskih stvaralaca sa naših prostora za koga sa sigurnošću možemo reći da se upravo zahvaljujući njemu, dakle tom prostoru u kojem se rodio i „odnjivio“, kako na jednom mjestu za sebe kaže Lubarda, njegovom etnosu, kulturnim i etičkim vrijednostima, duhovnom bogatstvu i tradiciji afirmisao kao stvaralac, a koji ne bi morao da odgovara na gore postavljeno pitanje, jeste crnogorski filmski reditelj Vladimir Perović. Umjesto njega to već više od dvije decenije, od *Kuće* iz 1989. pa do *Života, priključenija i održivog razvoja jednog kokota* iz 2010. čine njegovi filmovi. Često smo proteklih godina mogli da čujemo od naših filmskih stvaralaca, mahom debitanta, da je upravo njihov film prvi koji se u Crnoj Gori snima još od vremena korifeja naše filmske umjetnosti Živka Nikolića. Autor koji na tu okolnost ne mora da nas uporno podsjeća, a koji je stvarao uporedo sa ovim velikanom, ponovo je Vladimir Perović. Bez namjere da ulazimo u detaljnu komparativnu analizu dokumentarnih poetika ova dva autora, budući da bi taj postupak zahtijevao znatno širu elaboraciju od one koju nudi opseg ovoga rada, niti, s druge strane, da se *sensu stricto* bavimo Nikolićevim kontingentnim uticajima na Perovićevu poetiku, ipak ćemo ukazati na nekoliko dodirnih tačaka, odnosno strukturnih podudarnosti koje je moguće čak i golim okom laika, bez minuciozne dijegetičke analize, brzo i lako uočiti:

1) Semiološkim rečnikom kazano, odnos između označavajućeg i označenog, to jest između ličnosti, Nikolićevih i Perovićevih junaka, i njihovog predstavljanja na filmskom platnu, kako u sinematičkom tako i estetskom smislu kod oba autora ima poseban značaj koji nadilazi narativni opseg njihove filmske pojavnosti. To, drugim riječima, ukoliko opet posegnemo za Vigoovim citatom, znači da njihova kamera nikada „*nije jednostavno pumpa koja nešto može da usisa ni iz čega*“.¹² Možda i nije najsrećnije odabran citat, ali ono što je evidentno jeste da su se od takvog, u biti disfunkcionalnog i, u krajnjem, beskorisnog kinematografskog 'gadžeta' i jedan i drugi autor još u ranoj fazi svog stvaralaštva

¹¹ Žan Vigo, *Dokumentovana tačka gledišta*; preuzeto iz: *Teorija filma*. Nolit, Beograd, 1978, str.299.

¹² Vigo, *ibid.*

u potpunosti distancirali. Jedan od njih izazovima te 'proskribovane' Vigoove *pumpe* i dalje uspješno odolijeva. A to, u krajnjem, znači da je kamera u Perovićevim filmovima ključni dijegetički agens, a nikako ne puko sredstvo registracije rediteljski „upakovanog“ mizancena, sa montažom kao nerijetko spasonosnim rješenjem. Konačno, kamera je ta koja u filmovima ovog autora generiše i vodi priču, i koja je ključni sinematički katalizator, pa joj u tom smislu nije potreban nikakav 'montažni fenjer'.

2) Jedno od pitanja koje bi, kada govorimo o dokumentarnom filmu kao žanrovskom određenju, moglo da se problematizuje, posebno imajući u vidu poetiku ova dva autora, glasi: da li su zbog načina na koji su ostvareni i svojih osobenih naratoloških i strukturalnih svojstava, čak i ako apstrahujemo idiolekt kao ključni segment prepoznavanja specifičnosti etosa, oni uistinu dokumentarni filmovi? To je pitanje koje kod teoretičara i estetičara filma uvijek stvara određenu dilemu. I kako ih u tom slučaju odrediti, u koju žanrovsku kategoriju, ili kako se to danas neprecizno, s obzirom na ambigvitet koji nudi, kaže: u koji *format* ih smjestiti? Da li ići tako daleko pa ih, bez obzira na njihovu dokumentarnu autentičnost, imajući pri tom u vidu sve ostale segmente njihove strukturalne i mizancenske usklađenosti, prevashodno one koji uključuju rad s glumcem, jer oni u njihovim filmovima, bez obzira na tradicionalne, a ne kostime iz fundusa, to *de facto* jesu? Šta se time, zapravo, želi reći? Iako sa apriorno izdvojenim i predominantnim idiosinkrazijskim i arhetipskim obilježjima, filmovi ovih autora, uslovno označeni kao *faction*, izmiču svakom definitivnom određenju i svojim osnovnim strukturnim komponentama u potpunosti se uklapaju u žanr kratkometražnih igranih filmova. Neka preciznija određenja mogla bi se kretati u pravcu prepoznavanja pojedinačnih žanrovskih prelaza iliti 'pretapanja', što bi uslovalo i posve drugačiji pristup u njihovom analitičkom sagledavanju.

3) Svojim osobenom geoestetikom, bez često zavodljivog, ali i umjetnički destruktivnog paradoksa pseudocentričnosti, traganjem i poniranjem u atavističko i kolektivno nesvjesno, kao i rijetkim darom za zapažanje pojedinosti, Perović poput svog velikog prethodnika uspijeva da sinematički uvjerljivo i iznad svega sugestivno na filmsko platno prenese običaje ljudi iz podneblja u kojem je ponikao i pri tom ih transformiše u snažne poetske metafore. Te 'okamenjene praslike' koje čine suštinske izražajne konstituente njihovih poetika, a koje su u crnogorsku, posebno likovnu umjetnost na velika vrata ušle znatno ranije, i kod ovih umjetnika se javljaju u formi svojevrsnih inkrustracija koje njihovi junaci nose negdje duboko zapretane u svom duhovnom biću kao zakonomjerne antropološke konstante. One, dakle, svoju punoću ostvaruju ne samo kao suštastveni *arhetipovi*, već i kao živa semantička jezgra i simboli! Baveći se tradicionalnim kao primordijalnim, ova dva autora se *ipso facto* bave sveltremenim ljudskim temama, što je još jedan u nizu dokaza da takve vrijednosti poprimaju nadnacionalni značaj samo ako se iz svoje monocentrične ljuštore transformišu u univerzalne datosti.

Filmski reditelj Vladimir Perović neprekidno i uporno traga za drugačijim 'rakursima' od onih bliskih kinematografskoj konfekciji, stereotipu i urbanim modernolatrijskim pomamama i histerijama, a sve to u nastojanju da na istinski uvjerljiv i autentičan te rediteljski ekonomičan i sveden način u cjelosti demistifikuje hronotop u koji nas uvodi. Stoga se i 'tajnovite' refleksije njegovih junaka, s jedne, i njihova jasna i čista misao koja se nudi u formi implicitnog poniranja u mitsko i onostrano, s druge strane, u filmovima ovog autora nižu kroz slike patnji, sumnji, tajni, strahova pred nepoznatim i nepojamnim, dramu pojedinačnih ljudskih sudbina, drhtaj, slutnju i jedva tinjajuću nadu. Vladimir Perović, naime, što je, uostalom, suštinsko obilježje njegove svekolike poetike, polazi od jasno naznačene ideje svjestan činjenice da će tek suočen sa izazovom koji nudi 'otvorena' priča moći u cjelosti da artikuliše njen puni smisao. Njegov siže nefikcije svojim osnovnim estetskim parametrima, na način kako ga tumači, primjera radi, jedan od pionira britanskog dokumentarnog filma Džon Grirson, odlikuje se izvanrednim darom zapažanja, maštovitošću i lucidnošću izlaganja daleko od reportažne faktografije. Stvaralaštvo autora dokumentarnog filma, po Branku Belanu, „mora biti kompleksno“ i, pri tom, „cjelovito kao simfonija, zaokruženo kao poema“. Daćemo sebi za pravo da na određeni način, koji ni po čemu ne mijenja suštinu navedenog iskaza, dopunimo riječi ovog značajnog jugoslovenskog stvaraoaca, dokumentariste i propeutičara i dodamo da su dokumentarni filmovi Vladimira Perovića pored toga što su, kako sam to već istakao, refleksija jedne osobene, ali i za vrijeme o kojem govorimo atipične estetike, zapravo i 'simfonijske poeme', i kompleksne i zaokružene poetske strukture, i što je posebno važno, budući da smo na polju estetike, značajna ostvarenja u žanru dokumentarnog filma.

Vladimir Perović iza sebe ima opus od više desetina dokumentarnih filmova, među njima i *Sagu o Samuraju i Glibu*, *Hodočašće*, *Uru*, *Sina*, *Čuvara*, *Zov*, *Nestajanje*, *Nastajanje*, *Dim*, koji su mu donijeli veliki broj nagrada na prestižnim međunarodnim filmskim festivalima, kao i brojne televizijske zapise koji će budućim istraživačima njegove poetike, prevashodno filmolozima i etnologima, predstavljati svojevrsan hermeneutički izazov. Poljski estetičar Marek Hendrikovski, u svojoj sada već znamenitoj studiji *Sztuka krótkego metrażu* iz 1998. godine, na jednom mjestu kaže: „Kratki film nije telegram. Njegov lični karakter nije pitanje formata nego pre svega efekat specifične mikroorganizacije materijala.“¹³ Uz podsjećanje da su u filmskom opusu Vladimir Perović pored kratkometražnih ravnopravno zastupljene i dugometražne dokumentarne forme, kao što je to slučaj sa jednim od njegovim najznačajnijih filmova „Žeđ kamenog mora“, dodajmo i to da je „specifična mikroorganizacija materijala“ na kojoj insistira Hendrikovski, *logo* rediteljske poetike Vladimira Perovića.

I kao što je Živko Nikolić bio jedinstvena autorska ličnost u jugoslovenskom filmu i istinska protivteža svim dominantnim stilovima, ideološkim, filmskim i inim strujama, isto to danas na određeni način možemo reći i za Vladimira Perovića. I da li, na kraju, treba podsjećati na posvećenički odnos ovog autora prema umjetnosti, onoj unutar koje se, kako sam on kaže, mora „posmatrati najprodornijim očima“?! Vladimir Perović je neumorni pregalac kome je njegova rodna gruda, po svemu onome što u njegovim filmovima možemo da vidimo, jedina istinska inspiracija.

¹³ *Umetnost kratkog filma*, Clio, 2004, str.84.



JU Nikšićko pozorište

Pozorišni savjet: prof. dr Bojka Đukanović, predsjednica
članovi: Goran Bulajić, Sava Čupić, Tatjana Tomanović i Veljko Dendić

Direktor:
Zoran Bulajić

Urednica:
Slavojka Marojević

Lektorica:
Bojana Perišić

Tehnički prelom i dizajn časopisa:
Milinko Žižić



Trg Save Kovačevića 5, Nikšić, Crna Gora
Telefon: 040/213-566
Fax: 040/214-353

E-mail redakcije: slavam@t-com.me
Internet: www.niksickopozoriste.com